



Kuotrē

RUDĪS Edvards

Monuojē geruojē Kuotrē mon vēskou ē papa-sakuojē. Gal sakītē, belēka tik sorašītē. Mon pasē-ruodē, ka ta muotrēška rokujēs vaizdingā ē savuo-tēškā. No, kap gers mozēkonts smoiko, ana tēp pat grajēj žuodiu ē sakiniū intuonacējuoms. Mon tik belēka gailietēis, ka rašīdams aš tuo vēskou negalio perdoutē skaitītuojē ausē.

Kuotrē bova jau metūs. Krūtēnie nešiuojies baisi dosuli – žēngs žingsni ē krimt ont žemēs paēlsietē. Par omžieli bova vēsuokiū vēsuokiausiu darbū dērbusi: šliaužusi po nomus, mēlžusi kolkuoza karvēs, atlaikiusi gērtā ē, kāp ana pati sakē, prēklē vīra paniekēnēmus ē pragarus. Ana bova stēpruokā sovargusi ē jau parējusi karšintēis pas doktēri – Bērota.

Nuorintās ana ē toriejē pri kūtalēs pabodavuota atskēra kertelē so muolēnio pečio ē čēgūnās, bet i doktērēis šeimuos darbus bova itraukta nu rīta lig pat vakara: vērē juovalus, laužē gīvolems lapus, šierē kiaulēs, mēlža karvēs, vo ka doktie so vīro kor išsētrēnks, liuob būtē ē nomēškē. Ka aš so anou sosēpažēnau, sava vīra ana jau bova palaiduojusi.

Mon bova sunkē veizietēis i Kuotrēs negalēs, i vēinuodas, juovalu garās prasmērdosēs senatvēs dēinas, dosolē ē nemēiguotu naktū parpildītas nedielēs. Bet kāp to tam žmuogou begaliejē padietē? Pasakīsi doktērēi – ta kap degtoks ožsēdegš ē dā daugiau lojuos sava muotina, kam ana skundas svetēmēms. Vo gīvenēms palēks kap bovēs. Ē kas duo vel's īr tas mūsa žmuogos, ka ons negal soprastē tuokiū paprastiausiu dalīku: gerbk ē mīliek seniesni sava artēma, vo kou bekalbietē – sava muotina! Vo, veiziek, ont kēto, ka ē ta pati Bērota, mata mēnkiausi šapieli, vo sava akie – ni dēdliausē rousta. Musintās, tēp jau īr so kuožno. Ē pīkstam mes kap šēršūnā, ka tik kas nuors ožkabēn a nudavadēi mums, ka kou ne tēp dērbam, a ne tēp elgamuos.

Kuotrēs mama Liaugaudienē bova senē mērusi, vo anuos vīrs Liodvēks mērē vēsā nesenē. Bērota bova apsēžanijusi so Aduomo ē anēi bova sogīvenē

doktēri Luolita ē sūno Vacluova. Priš kelis metus iš Ausū kaima Kuotrē so Liodvēko atsēkielē gīventē pas doktēri Bērota.

Ē ka Kuotrē pasakuojē aple savi, atruodē, liguo ana veizietom kuoki kina. Bet tou kina par sava omžio ana pati bova sokūrusi ē sosokusi, bova parleidusi par patē šērdi...

ŽANĪBAS

Aš so Liodvēko sosēpažēnau pas Šeimetus. Anēms ons statē truobas: Liodvēks meistrou bova ož gēža. Anodo so maestro bova iš vēinuos suoduos, abodo ē atējē pas Šeimetus dērbtē. Vēns bova tēkros meistros, vo Liodvēks – tik padiejies.

Kaimē liuob būtē šuokē. Meistros švēntuoms dēinuoms trauks pri mūsa sosiedu gertē borna a kuo, vo Liodvēks nikomet nēs. Mama ē saka mon:

– Matā, anodo abodo dērb, vo Liodvēks niko-met nēt ni bornas išgertē, ni nieka.

Matā kāp tatā ī: aš, veiziekēt, neso nē pijuoks, nē kou, aš jau eso gers, vuos ne auksinis. No, tēp ē prasēdiejē.

Vo paveizietē Liodvēks bova poikos vīrs. Joudē, nikāp nepalaužamē i vēina posē, biški besēgarunkš-tou plaukā, joudē kap smala ontakē, stuoras ē maž-ne kap išsērposēs vēišnēs lūpas, gīvas ē jodrēs, ruo-duos, vēn tik ē beēiškontēs, kāp tau padietē, akīs. Ruodies, ka anamē vēsamē īr ilindēs liguo kuoks neramoma siautulīs. Ē vēn tatā:

– A tau, Kuotrelē, nerēk tuo, a tau anuo?

Ē vēsor jau tas lēpšnoms, jau tas muokiejēms soprastē ē prilistē, apsauguok to muni, Viešpatie!

Kā apsēžanijuov, ons vēsā ē negierē, tik pēk-tuoks bova. Daugiau gertē pradiejē, ka parējē iš ruskiu kariuomenēs. Pajimts išbova cielus metus: lapkristie išējē, lapkristie ē parējē.

Mona mama so sava ontroujo vīro Liaugau-do išgīvena daugiau kap dešimti metu. Ons mērē vuokītiu laikās, ka jau gīventē bova atējēs Liodvēks. Anodo karto pagīvena, musintās, kuokius metus. Liaugauds mamā liuob vēn sakītē:

– Jego aš ēlgiau bebūsi, tas Liodvēks pas mu-mis nebūs. Ons ont jodvēm kiaurā pol ē pol.

Liodvēks oušvē liuob privēngs. Vēita juk bova Liaugauda, ē Liodvēks anuo liuob prisēbijuotē. Vo ont vedviems so mamō ons liuob bombies ē bom-bies. Liaugauds nē vēina karta īr pasakēs:

– Nuors ons mon é nieka nesaka, bet aš gėrdo, k  p ont jodviems ons bomb.

Mat  , d   tik met   tebova praėję, k  p vedo   anuot   bovuov. Pas  ruod  , ka ons iš pat sava jaun  s-t  s tuoks bova,    v  ks.

D   pr  s vesel   Liaugauds so m  sa mam   bova pas  j  m   augint  ni. G  vena miestal  ie tuoks L  b  .   , ka Goz  , tas jau anuo s  nos g  m  , anuo muoti-na   e pat    num  r  . Vo L  b      t  p jau toriej   daug v  k  . V  ina karta pas tou L  b   o    j   Liaugauds. P  rm  sis    pradiej   sak  t  :

– Pajimk  tau jodo tou v  ka.

Tas Goz   tebibova tuoks ned  d  lis. Anodo so mam      sorokava. V  ina   v  nta d  ina    beparv    ou kažkou rat  s. Aš    sakau:

– No, kou t     e jodo beparv  lkuotav i   tuo miesta?

– No, b  s tau kavuot   v  ks.

   kuoki spakain  b   bova tuo v  ka!   , ka pauga, Liodv  ks anou    i kariuomen   i  v    . Ka Liodv  ks būtom bov  s kap reikint   muogos, Goz   nebūtom reiki  j   ni i tou kariuomen     t  . Bet kor tau! Diel tuo v  ka    onkstiau Liodv  ks liuob pasios, pasios    i  v  s at  dout   tievou. Vo tas tievs jau bova   anuots so k  to. Tam v  kou    t  n nekuok  i p  rag  . Po kelių d  in  , veizieik, Goz   jau viel par  t pri m  sa...

Tievs anou liuob smark   treikiet  . V  ina r  ta, kap     nd  in ats  m  no, t  ik onkst  bies kažkas v  k  s-tiuo sau po k  ima, tat   d      t  p t  l     k  tau. B  j  , mat  , ieit   i truoba. Vo bov  s sau Goz  . Jau vakar vakar  , ka sotema, parėjęs. Mes jau bovuom atgol  . Ons sau pal  pa ont k  tiu    par nakti i  m  iguo   ont     no. No,    mat  , k  p tat   varga v  ks nieka neb  j  ,    tomsie ons l  p sau ont k  tiu,    v  ks.    gal, mat  , par Aus   krūmalius   t   sotemos,    v  skou. Dabā    ir V  rbal  s, tor sava   eima    neprastā g  ven.

LIODV  KS

Tas Liodv  ks, ka pam  sl  jo, mon pr  klos bova par v  sa om  zieli. Vo mam   bova net kakta praskie-l  s. Ruoduos, ka ni o   kou. No, juk prigierosem    ner  k, ka b  tom o   kou. G  rtam t  ik    ter  k.

Mama siediej   t  p pri pečiaus, vo ons par tas doris kap sotr  d  s lek    lek. Mama saka:

–    kuo to tas doris varst  , juk je esi truobuo, tad    b  k, vo je laukā – b  k t  n?..

Vo a     e pat so mažo siedo,    nu t   atdar   doru



D. Mukien  s port  grap  j  

  t tuoks   alts ciongs. Mama, ka uns neklausa, i    jusi i   kontrib  s, pri  j      at  dar   tas doris lig gala. Saka:

– Ka jau t  p i  t, ta geriau tego anuos b  n v  s   atdaras.

No va – t  ik    bereikiej  . O   tou uns tat   ka pak  la, ka pak  la. A      dab   kart  s m  sl  jo, k  p ir prast  , ka žmuogos netori ronku. Vo ka b  tiu   ronkas toriejusi, b  tovia   abodo i  s  mu  sio – a     p, a t  p –    b  tom bov   ger  ...

Mes toriej  uom tuoki gel    ti pe  iou, no, on-glims pamai  it  . Ons sau pagruob   anou    k  rta mam   t  is   i kakta. D   ger  , ka t  p – kakta k  ita, vo ka b  tom i pluon  mus, b  tom nudau  s o   karta. Paskou, ka mama i  g  j  , ana    saka:

– Je a   b  tiu   pas  skundusi, v  s t  ik to b  tomi gav  s kelis metus. Bet je d   t  p padar  si, jau nebk  n-tiesio, be polic  j  s neaps    siau.

Bet nu tuo karta Liodv  ks pas  pruov  j   – an   nebier bedau  s. Pakeiks, pakeiks, pakeiks,    v  ks...

Ni k  ik nepra  jos, pras  diej   varg   so tou Uge-nien  .   k, e-e-ek – anam t  s met  s v  sas prik-lau-s  , katruos tikt   nuoriej  , so anou aps  leida. So Ugenien     lg   n  j  , an  i gr  t   i   m  sa suoduos i  

(Nukelta i 26 p.)



sēkraustē. Ugenis bova lagerie, bova po kara sosēdiejēs so žalēsēs. Ē ka ons grīža, anēi tujau pat išvažiava gīventē i Latvējē.

Netuolēi mūsa dā tuokēs Aučalēs gīvena. Ē viel. Nē, no kou to, žmuogos, so anou gali! Musintās, turi žmuogos pri vēskuo priprastē, ē vēsk. Niekor nepabiegsi – kāp ir tēp...

Už vēnuos Aučalēs bova atējēs tuoks Rokšpeika. Ē ons dabā jau ir našlis. Ka tik vedo atvažiuuov gīventē pas doktēri, beveik solig dēino ana ē mērē. Vo ons ē dabā kartās pas muni ožēt. Aš ē sakau:

Algali, ka aš būtiuo ronkas toriejusi, būtiuo pasējiemusi riktinga lazda, ē ta vēsa tava truobelē būtom i pakalnē novažiuvasi. Tēisē i opali. Abe būtiuo abēdvē doru posēs apēpīlusi so bēnzino ē oždegusi. Ē pasiuskities, sodekēt vēsē.

Juk Liodvēks tēn liuob būs dēinas ē naktis. Vo kol tebēbova senē Lauksienē, kāp ana liuob pasakīs, tēp Rokšpeika ē vairous. Dā seniau tēn bova Tamošauskiu vēita, vo dabartēnē, jau tū Aučaliu – bova iš kažkor atsēkielosēs, jau ne vēitēnēs. Tas jau bova senē senē – dā pas muni ni Liodvēka nebova, ni nieka. Anuos atsēkielosēs pasēstatē sava truobalē ē bova sau.

Ēk, e-e-ek, vēsuokiausiu žmuoniū nujau ir ē kaimē. No, vo tū vīru ir jau pasiotēs ožousēns. Ē kažē kāp tas gal būtē? Kāp anēi ož pērma karta tēp vēskou sopront? Iš šuona veizont, liguo tou muotrēška lig pat šakoma kiaurā par vēsus drabužius pars kruosto? Noj. Vo šētā jau paskiau anuos liuob ē tuos šnapšēs tories. No, vākali, vīrams dabā kēta nieka ē nebrēk.

Vo dabā jau Liodvēks gol, ē vēsk. Tiktā. So gierēmo vēsk jau. Dabā jau tēkrā gal sakītē, ka vēina karta atsēgierē. Jau atsēgierē, ē vēsk. Dabā Liodvēka rēk slaugītē, ē, gal sakītē, ka vēsā atsēgolē. Jau so vēsam! Ē atruoda, ka po biški bēngas žemīn. Bēngas, ē vēsk. Jau kāp ta muoterka trīnies, trīnies, ē sosētrīnē...

Ons praeita žēima bova dēdlē sopotēs. Al' tēp vēsos: ē kuojēs, ē staibē, ē pēlvs, ē galva – vēsk. No, ēr vēina dēina aš anam sakau:

– Vo kou to esi pasēvēlkēs? Tēp atruodā, ka po tou nertēnio kuokius kailēnius dā turi pasēkēsēs.

Bet paskou aš veizo, ka ons po apatē nieka nētor, ir tik marškēnē ē nertēnis. Vo ir vēsos liguo kuokius kailēnius būtom pasēvēlkēs. No, ē po tuo pradiejē ētē švakīn. Ē ta vēsa borna pasēdarē tuoki sožliorkusi. Tēp tatā. Ē ont tuo karta tēp sošvakiejē, ka aš anuo, golētē luovuo, vēina jau ē nebap-

soko. Ons jau pradiejē nebkeltēis. Vo iš pērma dā vākštīuojē. Pradiejē mažā bekeltēis ē pradiejē tēp staigē švakietē, ka jau pats nebapsēsok ni luovuo, pats nebapsēkluo so patēlās...

No, ē vēina rīta onkstēi pradiejūov. Bērotā jau iš vakara pasakiau, ka rēk anou vēžtē i lēguonēnē a kor nuors. Aš tou vakara po posnaktē tojau pat ē atsēkieliau. Mēs, rēk jau anou apdarītē. Kol aš anou apdarīsio, apvalkstīsio, tēik berasēs. No, ē ka aš anou apvalkstiau, mēs, jau rēk ētē anū, tū sava vākū žadinētē. Jau a šešta, a septinta bova. Lai anēi paskombēn greitājē ē lai so tou anū mašina nuvež i lēguonēnē. Mēs, paskou atsēkielē išēs i darba, vo kou aš, palēkusi vēina, žēnau – nē kor skombintē, nē kam kou sakītē.

Ka aš pas anus iejau, tujau ē atsēkielē. No, ēr šēp tēp so Bēroto anou ivediev i truoba ē pasvadēnuov ont suopkēs. Vo Aduoms bova jau išējēs i raštēnē. Ē, vākali, lig paskombēna, nepraējē ni posadinē, vo mašina ir jau kēimē. Ē tujau pat anou išvežē.

No, ē sau, kāp anou nuvežē, palatuo pagoldītē nebova vēitas. Ē pasvadēna anou kariduošie ont soulo. Vo po pēitu Aduoms vēžē i rajuona koukuoza bogalteri, ons ē ožējē paveizietē, kāp tas Liodvēks tuo lēguonēnie. Saka, kāp nu rīta pasvadēna, tēp ē tebsiedis ont tou patio soulalio. Saka, tik jau potmēnis bēso biški atsēleidē. Ka anou nuvežē ē pasvadēna, priējē seselē, soleida ampuolē, ē potmēnis, matā, pradiejē leisteis. Vo truoškēna, ons sakies, ont vēitā, nikāp atsēgautē nebgaliejēs...

Vo tuo lēguonēnie tou laiko bēnt trīs mūsa gēmēnaitē goliejē. No, ēr ons sau pabova, pabova, pabova tuo lēguonēnie, ē, ka parējē, ons dā ne vēina karta gierē šnapšēs. Ka būtom pruoata toriejēs ē nebgierēs, ē šēndēin būtom dā kētuoks bovēs. Musintās, ne kētēp – ta šnapšē ē pavuodējē. Gers Dievs anou bežēna, kāp če ir iš tēkrūju...

Ē tuoks nuoriesēns tuos šnapšēs, jergau to mona. Dabā, musintās, jau nebnuor, ka nebger. No vot – nebier nuora, ē vēsk. Vēskam ateit laiks.

Tuos temperatūras a tor, a ne – kas anou bežēna. Nikumet nier matavēs. Vo termuometros ir. Bet ni aš nebsospiejo, vo kētam niekam ons nerūp. Vo valonduoms aš ni pati nebatmēno. Kartās nebnuorio aš pri anuo ni artēi ētē, vo ēto, ē vēsk.

Vo ka jau ons sopīkst, tojau pat pasēkeit. Bet aš dabā ont anuo nikumet nebēpīksto. Čē vēina karta Bērota anou biški sopīkēna. Ir pasēkeitēs dabā so

vėsam. Īr palēkēs baisiausē pēkts, jergau to monāsis, kuoks pēkts. Vakar mon saka:

– A to mon gera grībieli davē?

Vo aš anam tēkrā ka gera bovau davusi. Širintās aš jau pati anam sakau:

– A nuori, aš tau kuoki grībieli dousio?

– Lai, – saka, – tavi vel's atem so vėsās tās tava grībelēs.

Mēs, pasioskis, ka aš tau komet besiūlitiuo. Ē ka po tuo pasiota, ka pradiejē muni keiktē, ka pradiejē. Beužsētaupē po kuokiuos adīnas. Biškilieli kou ne tēp, ne pagal anou, tujau pat:

– Ak, to šetuonē, ak, to žaltī...

Ē tēik isējautēs, tēp iš vėsuos sīluos, iš vėsuos šērdēis, ka ē ronkas vērp. No, ka tēik ons gal tēp ont mēnkiausē žuodelē! Ale tēp, ruoduos, ka ons sovērpiēs vėsos ē če pat sosmegs i žemē a vēituo sodegs...

Tuo luovuo ons dabā ē gol, ē sied, ē valga, ē prausas. Dā bepakeik, ē vēsks. Saka:

– Aš nebgalio ni i kēima beišētē, ni nieka.

Anam ni tēi vaistā nieka nebēpaded. Vo šiou pavasari, jau kēik onkstiau, viel bova i lēguonēnē išvežts. Bet ē viel sogrīža. Vo po pastaruoje išvežēma jau īr prastā, ē vēsks. No anam sokas galva, ka ons ni par truoba nebgal bepāreitē, ni i lauka beišēitē. Ons biedavuoješ mon:

– Vakar tava do grībelio išgieriau, vo galva sokas dā daugiau.

Aš širintās anuo ē klauso:

– No a besokas tau ta galva?

Al' ka sokrioka, ka aš ē atbola vuos neatvērtau:

– A to dā nežēnā, ka vakar aš ni i lauka neišėjau, ni po truoba nebēpavākštiuojau! A to nežēnā dā?

Ons jau nosēramēnēs viel mon saka:

– Vakar tēp liguo borna bova sopotusi, bet šēndēin kap ē atsēleida.

Bet, veizont i anou iš šuona, nieka negal soprastē, ka kas būtom atsēleidēs... Kēta karta pasaka, ka anam borna ē iš vēdaus bovusi sopotusi. Kas anou bežēna, a tēn tēp īr, a nier. Dabā ons nikuokiū vaistū nebtor ē nebger. Vo tū vaistū, kor iš lēguonēnēs parsēvēžē, ons ē nebgiērē. Dā pērmiau valonduoms, ka jau pradies smēlktē ē skaudietē ronkas, liuob dā tū vaistū ē išger-tē. Vo ka dabā nebsmēlktst, ta ē nebger. Ons saka:

Nē ronkas smēlktst, nē nieks skaud, vo tik sokas galva. Al' tēp, ka aš nebgalio nu puodēškas ni pajodietē.

Vo je tēp biški staigiau atsēkel, ale kad alsou, kad

alsou, ka gauda uora so vēsās plautēs, so vēso bor-no... Klauso:

– Vo kuo to tēp gēlē alsouji?

Vo ons:

– Tēp smarkē šin karta iš luovas išlēpau... Nebgalio baskobietē, – ēr alsou, ēr alsou. – Kēta nieka, vo dvasēs nebier, ē sīluos nebier. No nebier sīluos ni tam kartou. Nebier sīluos... – kartuo atsēsiedēs unt luovas.

Uns če dā pērmiau pērmiau bova tēik nusēvarēs, ni grībelē pats nebgalieje besosētrintē. Pērmiau uns pats liuob i šaukšta isēdies ē sotrins. Paskou ni tuo nebgalieje. Dabā, če šiou tarpo, jou ē jou.

Anoukart če šēp tēp ejuov dā ē pri bitiū. Vo jergau to mona, vo pīkst ont vēskuo, vo negal anam nikāp itēktē. Al' ka dauž mon so tou sava ronko, ka nikāp negalio itēktē.

– No, – sakau, – no jau tus magazēna ramus rēktom idietē.

Nemuokīk to monēs, ka rēks ē būs idieta! – ka sokrioka.

Sava bitis parsēvēžiev če pat – i miestali. Toriav do aulio. Medo ē če bitis neprastā nešē, bet nieks nebundiejē tū magazēnu. Nieks nebžēna, kamē anēi bie, kamē ī ožkēstē, solaužitē – nē ons besosētaisa anū, nē nieka. Lai anēi ē pasiuntas. Šēs metās nieka iš tū auliū ē nebišiemē. Ligu ē bova prinešosēs, bet nebjiemē. Ka pavasari būtom bovē cokraus idietē, būtom galiejē išimtē. Tou pati rīta tuo cokraus Aduoms ē parnešē. Gavēs iš apīlinkēs. A po septīnis kīlus ont vēina aulē davē. Bet mona tievs anoukart saka:

– A parvēžē?

Dā nebova parvēžē.

– Nebnuēto, – saka, – aš i tou apīlinkē, kad aš anus tēn iškeiktiuo: žaltē, ē šiuokēi, ē tuokēi, rēk žmuonēms cokro atēdoutē, vo anēi jem sau ē so tuoms sava k..... ē prager...

Bet nu dabā ons ta tēkrā, ka daugiau nebnuo-ries begertē. Ne, ne – jau pasēbēngē. Anou dēina Aduoms saka:

– Rēk eitē pas Liodvēka kuokē borna išmestē.

– Ne, ne, – saka Liodvēks, – aš nebgersio, nebgersio.

– Išgerav, – saka Aduoms, – dar, no, Liodvēkā, išgerav. Gerkiu, pamatīsi, ka tau būs geriau, prašvėisies akies!

(Nukelta i 28 p.)



Ka ē ķeik ragēna, nebgierē. Nebrēk. Dabar jau vēsks. Ka ons būtom praeita žēima negierēs, ons būtom tebesous tuoks, kuoks ka bova parvažiavēs iš Ausū. Bet, ka ons gava šēn žēima kelis kartus be varda prisēgertē, ē vēsks, ē pasēbēngē...

PASKOTĒNIS IŠGIERĒMS

Aduoms po Kaliedu toriejē pjautē paršieli. Tam paršeliou kažkou negerā bova oždavē. Paskotēnē dēina ons nieka nebjiedē. Aš Bērotā ē sakau:

– Tas tava paršielis so vēsam nieka nebjied. Ons vēino sava kūno bier gīvs.

No, ē tēkrā – gol nabags, atmetēs vēsas ketorēs. Vo Aduoms par vēsa dēina sosiedou padiejē medius pjaustītē. Ka Bērota nubiega, anēi jau bova pabēngē darba – bevalgou ē begerou. Pruovējē tatā večerē. No, ē grētā anēi vēsē so Bēroto parēt i truoba. Tujau pat, nieka neblaukē, ont greitūju jiemē tou paršēlāti ē papjuovē. Tas sosieds besous tuoks jau mitros žmuogos – anēi tou paršieli tujau ē nutaisē. Garažē īr švēisa – tujau išrebēdavuojuē, išpluovē gruobus. Solig sonbriekšmio ē apsēdērba, vēskou pabēngē. Ē vēsē soējē i truoba ont večerē. Tujau pat, kāp anēi valgē večerē, atsērada ē botelka, ē tas mona tievs pri tuo stala prisēspruoga. Ale ka matītomi, negal benusēkratītē anou, al' nikāp – prikēba liguo karšta kuošē pri ronkas. Tujau dalī gertē. Ē tuos vēinuos botelkas neožteka, tujau kēta pasēdiejē. Ē tas mona tievs so vēsās vēn līgē ē līgē – jau vēsā īr gatavs, prisēgierē kap maišos. Anēi, žēnā, jaunē vīrā, anēms tas nipokou, tad anēms tēik nepasieda i galva.

Tas bova sobatuos vakars, ka Vacluovs bova išējē i šuokius. Ont patēis gala ē ons parējē. Iējēs tujau mums ē saka:

– Aš parsēvediau draugū...

Ē anēi palēpa ont aukšta i anuo kombari. Vo paskou, ka jau Aduoms bova prigierēs, ons jiemē ē isēklausē, ka tēn, ont aukšto, kažkas alātēj. Pakēla ē pri vēsū žmuoniū saka:

– Aš anus, žaltius, vēsus numausio. Mon truobuo nikuokiū anuo draugū nerēk. Jau ī po darba. Galiejē gertē kol mes paršieli rebēdavuojuom. Vo dabā, ka aš ēto goltē, ka mon vēsē varītōmēs laukonās. Vo je aš ontlēpsio, aš ni vēina par doris neišvarīšio – išsvaidīšio atēdarēs pro longa laukonās, ka anus ē vel's paraus.

Vo doktērēi pasakē:

– A to ēti anēms pasakītē, a ne? A nuori, ka aš pats ontlēptiuo?

Bērota saka:

– Vo kuo to, Aduomā, pīksti?

Bērotā pritarē anuo pati ē sosiedē:

– No, Aduomā, vo kas če tuokē atsētēka, nepīk.

Paskou pasēruodē, sau, ka ont tou aukšto bovē ne tik vaikē, bet ē mergas. Pēnkē vaikē ē pēnkēs mergas. Vo Aduoms, nieka nelaukēs, tā sosiedē tojau atriežē:

– Ka nuori, vēskēs pri savēs, vo mon anū nerēk!...

Bērota saka doktērēi:

– Ēk to ē pasakīk, ka tas Vacluovs so vēsās sava draugās mautom tēn, iš kor atējēs. Vo je tievs ontlēps, ons atdarīs, pasakīk, longa ē vēsus, pagrēbēs ož kuoju, išmietiuos kap šarkuitius iš lēzda...

Je, je, vākali, besēveizint anēi nu tuo aukšta ē išnīka. Vo, ka nieks negērdieto, ka būtom tīkiau, ē batūs nusēmuovē išsēnešē ronkuos. Grētā vēn neblēka ni vēina. Paskou, ka vēsks aprēma, viel iējē Vacluovs i truoba ē saka:

– Tēi vaikē tor šnapšēs. Ka išvariet, ta kor mes anou beēšgersem?

Vo aš tou sava Liodvēka jau vedo i truoba, jau anam vēskuo ožtenk, mēs, ēk goltē.

Toukart Vacluovs priējē pri monēs ē saka:

– Mūsa nieks nebisēleid, to prijimk mumis i sava truoba...

– No, ēkēt, juk nenutrūks mon ta truobuos kertie, ka tēn kuokē adīna, a dvē... pabūsēt. Bet pas muni tier mažā vēitas.

– Mes išsēteksem, būs gerā...

– Anēi tatā sosēnešē krasēs, asluo pasēdiejē dā ē soulali, bet netelp, ē vēskas. Tumet vēins atsēsieda ont pečiaus čēgūnu, kēts – ont mažuojuē krieslēlē, bet vēs tēik vēitas trūkst. Kou darīs? Ē tuos mergas, a būsī matēs, vēsas vēina po kētuos sosieda tēms vaikēms i skreitus.

Vākali, nikāp nebngoldau ni aš tuo sava tieva, rēk, matā, ē anam, nuors, ka vediau i truoba, pats soprata, ka anam tuos šnapšēs jau ožtenk. Sakē:

– Nebgalio daugiau gertē, vēsk muni i luova.

Vo, ka pamatē šnapšē, anou nu pēlnuos botelkas ni so medio nebatmuši. Nebēt sau goltē, ē vēsks. Ons atsētūpē i kertē pri pečiaus dorieliu, tēisē i išsēbarstiusius pelēnus. Top sau ē lauk, komet kas če pradies pilstītē. Ka to matītumi, prisvēla tēp, ka niekor nebēpajudinsi, nuors to pasēkark, ni so kuokio bolduozerio anou nebēpastumsi. Prīsvēla ē prīsvēla. Matā, soprask, jau douk ē anam tuos šnapšēs, musintās ne kētēp, vo ož tou gaspada.

Vo mergas... al' ger, vo pīpkas kūrēn. Ont galū gala aš anas iškeikiau, vo paskou, varīdama laukon, ē pīpkiniem ēšvadēnau. Sakau:

– Vo je nē, ka pajimsio miedi, aš vėsas iš tuos sava koknės pertēnā išpersio. Nebžēnau, jerguteliau to mona, kāp anās benusėkratītē. Vo šnapšės tas jaunims toriejē ciela trilitrini. No, ē anėi sau vėsē, ē mona tievs ožpečiuo tūpēis i pelēnus, ger ē ger. Mēs, pasiuskėties, je nuorēt, ē nospruokēt begerdamē, ē to, tievā, nospruok pri pečiaus i tou kertē išelindēs. Nieka nebgaliedama bepadarītē, anū ēškrapštītē, ie-jau i sava kombari ē atsėgoliau.

Vo aš jau tēp, musintās, biški nusunūdau, bet, ka jau bova kuoki pēnka adīna, mon tuo sava truobuo nē gulietē, nē siedietē – mon tuoks nikuoks mēigs nebie. Anėi doru neatēdara, bet aš vėskou gērdo ē ožoudo. Jauto, ka nieka neveiziedamē anėi kūrēn, vo kūrēn... Paskou mēs, ka aš, oždarīta tuo sava kiurkie, jau grētā nusluopsio. Atsėkielusi iš luovas viel pradiejau šauktē:

– Jau koris laiks, no, a ēsēt vėsē nomėi, jau ēkēt goltē!.. Jau grētā vėn ē saulē tekies...

Atsėsidusi veizous pro longa, paskou luovuo dā ē atsėklaupiau, ē matau, kāp vėina puora nuēt i žaga, kor mūsa ožkūtie sokrauts, nosėporkou kap kuokėi kalakotā ē parēt. Tumet kėta puora eit. Al' veizous, vėino miero – eit ē eit. Mon viel pakėla zlastēs, aš iejau pas anus ē sakau:

– A ēsēt jūs, pīpkėnės velniū, laukonās iš mona truobuos, a ne?! Musintās, – sakau, – jūs ni vėina ni muotinu netorēt, ni tuos muotinas ronku tor. Jau pasiotosēs, – sakau, – pīpkėnės.

Vo ta vėina dā baras so monēm – kažēn kou tēn ana sau po nuosē ka bomb, ka bomb. Jau tuokiū pīpkėniu – nedouk, Viešpatie, niekam pasaulie! Po tuo ka aš ont anū pasiotau blevīzuotėis, išvadēnau pīpkėniems ē paseleidieiliems.

Aduoms ē dabā iš monės tebjoukas:

– Tuos tava pīpkėnės, – saka, – viel trainiuojēs aplink mūsa noma.

Ė vėsus metus ons, biški kou, ē viel:

– Jau Vacluovs so tuoms tava pīpkėniems parēt.

Anuos īr, musintās, če pat, iš miestalē. Luolita tas vėsas mergas pažist, bet mon nesaka. Ne, ne – nikomet.

– A tau rūp, senė! – šauk ana.

Aš kor bovusi, kor nebovusi ē viel ieito pas anus:

– A mėslejēt, ka isėleidau, ta jūs pas moni vėskou ē galēt darītē?

Vacluovou po tuo pasakiau:

– Daugiau to mon tuokiū pīpkėniu nebėprivie-si. Vėsk, nebėprisėleisio ni iš tuola, ē monės dau-giau nebėprašik.

No, ē tēp mon bekariaujint so tuoms muokīklė-niems, atējē, musintās, jau septinta adīna.

Vo tas mona tievs, prisėspruogēs be varda, sau snaud pri tuo pečiaus, ikrėtēs i pelēnus, kažkou sau rokujēs so dongaus angelās, ē tēik. Īr tuoks pat, kap ē tuos pīpkėnės. Paskou so Vacluova pagalba nē gīva, nē mērusi anou šēp tēp nuvėlkau i luova. Mēs, nopruok, to, velnē šmuotē, ka tēik dā gali so jaunās rītē tou šnapšē ē nikāp neprirītē...

Vo Aduoms so Bėroto tou rīta nuoriejē važioutē i rajuona. Musintās, ruošies vėžtē paršėlius pardou-tē, vo gal paveizietē, kėik ož anus bemuok. Bėrota jau atsėkielē po pėrmo ē veiz, ka mona truobuo dā tebdēg švėisa.

– No, ē žaltē velniū, – šaukdama lėp iš luovas, – biegsio ē aš dā anū vītē po šimts velniū. Be monės tēn nieka nebėbūs...

Ana pasakuo:

– Aš tik išēto ont pamata, vo če Vacluovs tatā, vėina apsėkabėnės, bekiorkėnous kėima vėdorie – tēisē ont mūsa stalalio. Ka pradiejau aš keiktē:

– Ak to, k..., to bjaurībē!

– Vo ta, sau kėima vėdorie atsėgolusi ont stala, dā tebraituos ē nimaž neskob nolėptē, tiktā taisa ē gluosta sava nušiorosēs plunksnas, ē tēik. Paskou jau sožėnuojuom, ka ta ē bovusi pati tėkruojē tuo Vacluova pana. Ons po tuo tatā žadiejęs anou ves-tėis dā ē i truoba...

Paskou, jau po pusrītēs, Aduoms išējē mašinas ožsėvestē. Ons saka:

– Aš priejau pri mašinas, veizo ē mašinuo i puo-ra. Aš ē mašina jau ožvediau, ē variklis jau išėla, ē vaikis jau senē išlėpa, vo merga iš tuos mašinas nelėp laukuonās, ē vėsk.

Tuo mašinuo bovės Pliekātis. Al' tuokē dēdē-lē merga pasėjiemēs, vo pats tuoks mažėlielis. Če jau išējē tēp, kap tas mažuosēs veislės gaidātis so dēdėlē vėsto.

Jau mašinas variklis ēt šnėrpšdams, jau ikaita, tujau rėks važioutē iš garaža, vo ana tebėpliuopsa ē vėsā nejud. Jau isiota ē Aduoms. Ons priēē, atėdarē ožpakalėnės dorelės ē saka:

(Nukelta i 30 p.)



– Po šimts velniū, a to, lēpsi lauk, a ne!? Je to mon tojau neišlēpsi, aš paleisio mašina, oždarisio doris, nusēvēsio tavi i krūmalius ē ka nudulkinsio, ka to ē kuoju nebsodiesi, vo paskou i tus krūmalius ka išdriebsio tavi, ka to ē pažekteliesi, ē pats nuvažiousio.

Po tuokē nugondēnēma ta merga, liguo kuoki apgvaizdiejusi kalakotē, jiemē po biški jodintē kuojēs, jodietē pati ē šēp tēp išsēruopštē laukuonās.

Tatā tou rīta šēp tēp ē nusēkratiem tuoms muokiklēniems. Vo juk ta merga mašinuo jau nebova tēik prisēgierusi, ka sava kuojuoms nebēpaēto. Juk matē, ka vaikis išlēpa, ē to nieka neblaukusi tujau pat lēpk laukuonās. Juk nieks daugiau vēs tēik nebišēs. Lig rīta jau galiejē ēr išsēpagēriuotē. Bet kou to padarīsi so prisēspruogosioms kloikuoms? Vēsas mergas dabā īr kap kuokēs plompruotēs, skliuorēnie sau sparnus paleidosēs, ē vēsks.

Ta vēina lig iējusi jau cēgarieta ožsēdegē. No, tuoki daili, mēs, mergelka, vo tēp tujau pat gruobi tou cēgara. No, vo tuokēs, ruoduos, ē vēsas būtom nieka sau paveizietē, tuokēs jaunas. Vēsas muokiklēs. Paskou sakau:

– No, a tau īr pruota, Vacluovā, a ne?

– Aš ni pats nemēslējau, ka anuos tēik ēlgā būs. Mēslējo, kuokē vēina ontra borna išgers ē išēs.

Po tuo vakara tievs Vacluovou pasakē:

Ni miegintē nemiegink – ni vēins mon daugiau ni i kēima nebiēsēt. Nebiviesi ni vēina vaikē, ni vēinuos merguos – nieka! Nu šiuo karta, vēsks, jau amēn.

Pridiejē ons toukart ē Luolitā:

Je jau soprasīs, ka ne vēina bēsi, pasēišķuok ē truobuos, ē vēitas, ē kombarē – pas muni daugiau nebēparēsī. Ē ka aš tavi toukart brauksio, ka ē vel's paraus. Ni mislītē nemislīk, ka aš pri tavēs bētiuo komet. Ne, ne. Mauk, kor tau rēk, ē vēsks!

Ē paskou ka kērtā so kumstio i Luolitas stalieli, ka tas dvilinks sosērētē ē vuos neparlūža. Tēp tatā keistā pasēbēngē paskotēnis Liodvēka išgierēms...

VUONELĒ

Vuonelē par vēsa dēina dērba karto so kētās vēinioulēktuokās. Rinka iš dērvu akmēnis. Ē par pēitus sau jiemē ana ē sosērga. Ē nieks nežēna, kas anā īr. Ē Luolita dērba tamē patemē būrie, tou pati darba, vēsē ē i pamuokas ējē.

Ē sosērga sau muokiklēs, vēinioulēktuokē, ē

nieks nežēna, kas anā īr. Vo Vuonelē tēp sosērga, ka pradiejē krēstē iš kuoju. Al' krimt ē krimt, musintās, kas kelēs mēnotas. Gava vargšēlē išvēžtē pri tievū.

Ana vēn šauk, ka dīgulis anou vēituo pjaun nepapjaun, jau sovēsam īr amēn. Ē nieks negal pasakītē, kas anā ī.

Ka parvēžē nomēi, musintās, pati muotina paskombēna ē iškvēitē greitoujē.

No, kas če gal būtē, ka tēik staigē vāks sosērga? Dīvuojēs vēsē ē petēs trauk.

Vo sau a bespiejē, a ne nuvažioutē lig lēguonēs, tēn pat sau jiemē ē apsēperiejē. Musintās, dā spiējē ineštē i lēguonēs.

No, vat sau, nē tievā žēnuojē, nē kas. Muotina šaukonti:

– Če pat moni ožmušk, vo aš aple sava vāka nežēnau nieka.

Ka muotinā pasakē, ka Vuonelē rēk gimdītē, ta, vākali, če pat, kāp stuov, sosēlēda, gava anā kēštē po nusē vaistū. No, a tatā tuoki mada gal būtē – nežēna nieks, ni kas, ni iš kor. Dā pasakuo, ka anuos tievs vēina karta sosiedams rokavēs:

– Je tik mona nomūs pasēruodīto kuoks vaikis, aš anou tujau pat i pēpēru žēmē išvarītiuo...

No, ē varīk sau dabā to. Ni vēina nebier. Anēi patis išbiega, nebrēk ni varītē. Vo juk so Vuonelē vēsas i vēina klasē ēt. I vēinioulēkta – dā vēinē metā īr lēkē lig pabēngēma. Ē laižikis dabā, ka nuori, jau so tava mergātē vēsks.

Mūsa laikās tuokiū panū nebova. Nē, nē – jau patēs pri vaikiū nējē. Aš nežēnau, nebova. Ka būtom merga nuējusi, anou būtom degotē išmērkē, pri tuoruos prirēsē. Tuokiū dalīku ni mona mama nier pasakuojusi. Vo dabā kāp īr – no, ētam sosēkorkē, no, ētam sosēkabēnē, no, krīvoujem vēsas, no, kūrēnam! No, jergau to mona, lig kuo esam priējē! Dabar jau nē gimdītē berēk, nē kou...

Anou vakara konēgs Svarinskis pasakuojē, ka tuo Sājunguo esou a aštounē mēlējuonā abortu par metus. Ē vēn lēguonēnies. Vo kas tou begal pasakītē, kēik dā ne lēguonēnies?

Dabā jau ē Vacluovs tor pana. Aduoms i anou ni paveizietē negal. Mēs, ka tuos mergātēs žēnuoto, juk ni iš tuola nevažiouto, nē ēto so tās kavalierēs. Mēs, no jergau, jergau, kāp tatā īr... Tēik nekeistē... Vo Vacluovou gali sakītē kēik nuori, ons vēsā nejem i galva. Vo atsēkērstē tā jau muok ont prima:

– Vo kou to, tievā, pasėjimē iš tuo pėjuoka Liodvėka šeimīnas? Paskotėnė pėjuoka doktėri. Ė nieka, gerā bova ē dā dabā tebgīveni...

Ta anuo mergātē ir iš tū Šeimetu, iš Elzės Šeimetienės. Ne tēp senē veselė bova pas anuos bruoli. Žanėjuos bruolė mergātē. Ana ir iš pėnkiū vākū. Aduoms saka:

– Pasiotusi Plioškalė!

Jau ta pati, kor če po miesta skliorėnie. Saka:

– Ta Vacluova merga pasiotosiujė Plioškalė. Mon tēp atruoda, ē vėks.

Ta Plioškalė tuoki tier, matītē, ē tēn anėi tier tuokėi pat. Vacluovs so tou sava pano bova tuo parietkuo. Kāp ons ēs piestē i tus Vėrbalus. Nespasabnė būtom. Aduoms saka:

– Ka aš nuvažiousio, ilieksio i kėima, vėsė sopras, kas če atvažia.

No, ēr, kāp reikint, tou sobatuos rīta Bėrota saka:

Važiousio aš!

Vo je anėi netories mašinas, so tou patē rėks nuvežtē ē i veselė. No, Bėrota saka:

– Rėk mon sosėtėmptē kap reikint. Mon rėk jau so tou oušvienē sosėtėktē.

Ė Bėrota išsėpoušē tēp ont prima. Pasėpoušē kāp vėn reikint. Ė nuvažia, bet nieks nepriėjē ni pri mašinas. Anėi veiz sau pro longa, kas če atvažia, ē vėks. Tik vėns tievs, kelniems nešėns, tīsėnie po kėima, ē tas pats be marškėniū. Tikā vėns pėlvs kap kuoks bundzulis baltou iš tuola. Atliekē pri mašinas tik vėina Vacluova pana. Ė grīža Bėrota nieka nepešusi – oušvė i kėima sau pri anuos ni vėns neišėjē. Tēp tatā pasėbėngē tas sosėpažėnėms.

BE LIODVĖKA

Mon vėina karta ta daktarė ē saka:

– A nuori aš tau nu nervu kuokiū vaistū pri-rašisio?

– Dėl nervu to mon nieka nerašik, anū mon nerėk. Aš nemuoko tėik staigē sopiktē, kap ka ta mūsa Gedrėmienė.

Ana, ka sosėtinkav, mon vėn pasakuo:

– Ka aš sopiksto, ka aš nuėto, ka kamė monāsis būs begerous borna, mon ruoduos, ka mon vėsas doris ir atdaras. Aš tik iėto, jemo ož apkaklės, ē tas ož karta ir pri žemės. Vo kas ir ont stalo – tik žibt apsesoko – ē tas vėks jau ir asluo.

Tuoki muotrėška – tā bėnt, tatā ne aš... Mon



D. Mukienės portėgrapėjė

nier nikuokiū nervu ē vaistū mon nerėk.

Prīš vīra mirti vedo parsėdongėnuov pas žėnta Aduoma. Ė, pasakīsio, mon nekuokėi raškažē nē onkstiau bova, nē dabā ir. Ka dā abodo bovuov, tėik daug gīvoliū nebova šertē. Vo tēp juk mon kėtuos bieduos ē nebūtom. Tik tēi Aduoma gīvolē. Aš tuos anū karvės no nikāp nepamelžo. Onkstiau bova tuoki spėronti, bet aš anou geriau liuobo pamėlztē. Ožsėdiesio ont kuoku šniūrieli ē be baimės sau mėlšio. Vo ta tuoki keista ir mėlztē, ka bronts anou žėna, kuo anā rėk. Vo mes juk ē besam tuokėi lopatā, ka nieka nebgalem ni pataisītē, ni padarītē. Ta karvė ir tuoki liguo kėita, liguo nekėita, nesenė parvesta, matītē, kad a nesam pripratē, a kas kėts ir. Vo nupėrka anou nu tuo Jūzapa. Vo ta senuojē bova palėkusi žimėlžie, bet bova dėdlē gera karvė ē aš anuos, ka išvežē i paruošas, kelės nedielės gailiejaus.

Vo svėkata mona kuoki bova, tuoki ē tebie, al' nimaž nier geresnė. Tēp ē bieduos liguo nebūtom, bet va, baisē ir tuoks sunkoms. A širdie, a plautiūs–kelms anou bežėna. Jeckau mona, kėta karta, vuožuojo sau vėina, liuobo atsėkelsio rīta meta, apsėdarīsio, ka karvės dā kolkuožē mėlžau, ē išėsio sau tujau pat pro doris. Ė nimaž nereikiejē sau atsėsiestē ē pasėėlsietē. Vėsor tik ont greitūju. Vo dabā, je mon kas pasaka, ka to skubiek, mon jau ē vėks – ni tėik aš nebgalio. No so vėsam nieka.

Tēp tatā ē gīveno. Šluopsto, vo nenušluopsto. No, vo kėta nieka daugiau ē nebūtom. Je tik nuori grėtā – ē vėks, tujau pat. No, vot kuoks ir dosulis, ka je nuori to patrak, bet nieka iš tuo nebėbūs! Negalio sopras-tė nu kuo ons ir. A ons ir nu šėrdėis, a nu kuokiuos astmas, a dā nu kuo... Vo tēp juk bieduos nebūtom.

(Nukelta i 32 p.)



Tik tū darbū tuokem omžiou jau mon ir ožtektėnā...

Vo dabā kiaulės apsėšieriau ē išeju pas tams-tas. Vo ta mona doktie Bėrota, vėn so tou sava fermo. Bieg ē biegs, biegs ē biegs. Ė pati sakau, no, jergau to mona. Ka ē vėina kuojė jau nu tuo biegsma anā pradiejė postė. Paskou ē ontruojė. Al' bova dėdlė sopotosės, bet ta vėina atsėlėda, vo ontruoji lig gala nebatsėlėd. Ė kas tən galietom būtė ožėjės, musintās, nieks negalietom pasakītė.

Vo be vira jau senė pripratau. Ka būtom tebesos, vedo pas doktėri nebėbūtoviau galiejėsio giventė. E-e-ek, e-e-ek! Anodo būtom, musintās, išsėmušosio. Ka jau dabā aš vėina, mon jau ē nieka – aš nieka nesakau, tepatronkas anėi. Vo ana, kol ons tebėbova, tujau baisiausė liuob bombies. Ė vėns bomb, ē ontros bomb. Ė ni vėns nenusėleid, ni ontros.

Ana priš pat vakara iėjė pas mumis ē saka:

– Vo kam jodom rėk tuokė dėdėlė elektra vakarās degintė? Juk to, – saka mon, – dabā nieka nebverpi. A to jau šemė laikė tēp nieka ē nebmata?

Toukart dā tebėbova rogsiėjė mienou.

Vo ka to neverpi, – saka, – to isėsok maža lėmpelė.

Anuos patiuos vasarėnie ir dvė: vėina mažesnė, ontra dėdlesnė. Ė ana tujau pat palėpa lig palobiu ē tou dėdlesnė išsoka, vo maža isoka. Ė sau jiēmė ē išgėrda Liodvėks. Jergau to mona: tatā to šiuoki, to tuoki, a tau rūp! Kuoki nuor, tuoki pas vedom ē tedeg. Vo aš mėsłėjo: „No, tego sok, vo je mon netėks, aš viel isėsoksio dėdlesnė.“ No, ē šiodo ka pradiejė bartėis. Vo mona sienis al' ka vėrp, ka vėsos jod. No, mės, juk to pakrisi če pat jau, tavi tujau parližous. To nebnuėsi ni lig luovas, ka tēp baisė siunti. Matā tuoki staigi zlastės ožėt. Vo mon, mės, je rėks, isėsoksio kėta, vo je nebdous nikuokiuos, nuvažiousio i Kernus pas sūno ē parsėvešio dėdėlė lėmpa.

Vo ka to matītomi, kuokė mažėlelė isoka, ka aš ni isėkėrtusi i laikrašti nebrego raidiū. A do vakaro lėmpa pabova, vo paskou, veizous, žėnts besous isokės jau dėdlesnė. Tuokė, kap ka bova pėrmiau. Vo aš mės, juk to tievā guli ē guliek, no, kuo tau kel-tėis diel tuokiū nieku ē dā tėik ožsiosť. Bet, matā, kuoks pasiotėms ir. Mės, ka to tuoliau būtumi bovės, dā nemėrės, juk nebėbūto galiejė ožtektė kontrībės ontroujou. Ė nikatras nenosėleid, al' tēp, kap do vuožė. Noj...

Aš ož senūju truobū pakėlas būtiuo gavusi kelės tūkstontės, bet vėsas pasėjimė Bėrota. Bet vės tėik ana mon dā pasaka:

– Kāp če so tou tava pasėlaiduojėmo bebūs?

Vo aš sakau:

– Je nuori, mauk muni i kanala, vo je nuori, po patėlās laikik... Ka jau numėrsio, mon nebrūpies. Je kou išdrisi ē nebėjuosi žmuoniū, kāp to nuori, tēp muni ē laiduok. Mon būs gerā.

Al' tēp rokou, ka aš ni ontroujou nemuoko papasakuotė.

– Palauk, ka to monės neklausītumi, – saka, – ka aš tavi mautiuo i sklepa, ka to ē nebatsėkeltumi...

„No, a to ē tēp svėko pruoto ē galietumi padėrb-tė? Je...“ – mėsłėjo vėina pati.

Dabā jau ē aš niekor nebėšėto. Vėn tatā mėsłėjo, bet nikāp nebišėt – če paršėlė mažė bova, če, veiziek, pri kėtū kiauliu vėn. Ciela nedielė – vėn tēp, ē vėn tēp. Pragaišti so tuoms kiauliams: če lapus laužik, če juovala vėrk, če rink bolvės ē sosėnešiuok, če šerk, če jau, veiziek, karvė rėk keltė, če mėlžtė, če, veiziek, jau līn – biek onkstėi lapu pasėlaužītė – tēp ē ėt tuos dėinas, kol vėina karta bebiegdama būsio ē parėitiejusi...

KUOTRĖS ŽEMĖ

Liaugauds, Kuotrės tievs, toriejė trilėka aktaru. Žemė bova, kap ē tebier, kėisīnā, krūmalė, akmnīnā ē posė aramuos. Vėsos ožopis, lig so truobo, bova arams. Tik i mėska posė tas gals bova nearams ē vadėnuos kėisīno. Vo ož mūsa žemiu bova Ugeniu. Nedėdlė daug – kuokėi septīnė aktarā. Anū daugiau bova mėska, vo aramuos – vėsā nedaug.

Vo dabā tas kėisīns – ėk, ē-ek, ontā ir ožžielės beržās, jau ir tėkros mėsks. Vo toukart nebova nikuokė berželė. Mažā kamė kuoks beržielis. Vėsa pėiva bova pjaunama, vėsor galiejė pjautė, vėsor. Dabā jau nieka nebie. Toukart ē tėms gīvolems bova gerā. Vo dvarū laikās vėsa ta žemė bova arama. Bet kāp tū dvarū neblėka, tēp ē tuo žemie pradiejė tuoks liguo viržis augtė.

Pro pat noma, pakalnie, biega tuoks mažos opalielis. Dabā nebatmėno, kāp ons vadėnuos. Anamė ne tėik tū žovū, kėik tū viežiū liuob būs. Dabā a bie, a nē, nebžėnau. Aipšienė, ka mergė tebėbova, kėik ana liuob tū viežiū prigaudītė! Ana neliuob bėjuotė braidītė po tou ondėni, ē so ronkuom vėsas pekerės liuob išgraibīs. Aš jau bėjuotiuo grėbtė, aš nikumet neso graibiusi. Vo paskou tou opalieli ožtvėnkė ē mums neblėka nikuokė išvažiavėma, ni išėjėma.

Reikiejė važioutė kelis kėluometrus aplinkou.

Vo ka paskelbė istatīma aple žemė, tujau pri monėi iš kažkor prisėtaisė anūkė. Atvažiava i kėima ē ka pol ont monės, liguo būtom pasiotusi. Mon saka:

– Aš eso Liaugauda anūkė, vo kas to tuoki būsi?

Kā Bėrota nebūtom parėjusi, aš anā šlouta būtiuo pajiemusi ē išgėnusi pro doris. Tatā ana nuor mona žemės, ē jau būtom, musintās, vėsa pajiemusi, bet apilinkė nedevė. Ė tiktā diel tuo beatėjė, ka be monės nieka negal padarītė. Vo ont tuos žemės arešta ana jau bova ožnešusi be monės. Ana dā žėima liuob nuvažious i apilinkė ē klaus:

– A pri žemės dā nieks nepasėruodė?

Ė džiaugies, ka nieka nier. Vo, kāp reikint sau, apilinkė toriejė sosėrinkusi vėsus puopierius, bet nežėnuojė, a tuo, a kėta Liaugauda ta žemė ir. Diel tuo ana ē pradijė ēiškuotė, kamē aš bėso. Anā vėinā nieks nedoud tuos žemės. Tėravuos, tėravuos, ēiškuojė, ēiškuojė monės ē tatā atrada. Ana iėjė i truoba, aš kap ē pažīsto anou. Mėslėjo: „Ta ir Bubilienės doktie Jenė. Skaituos Liaugaudalės doktie, Liaugauda anūkė“. Ana ē saka mon:

– Aš atejau tavės ēiškuotė. Gīveno Apoulie ē aš pri tuos žemės priklausau.

Aš ē klauso anuos:

– Vo katrā vedvėm ta žemė bepriklausa?

– To esi pamuotės doktie, vo aš – anūkė.

Ė, kou sakiusi, nesakiusi, viel:

– To esi pamuotės doktie, vo aš – anūkė, – ē nieka daugiau nebsaka. Kartuo ē kartuo.

– Vo ka aš eso pamuotės doktie, vo to anūkė, ta kuo to če beatejė? Būk sau i svėkata ta anūkė, vo kam tau monės berėk? Mauk laukuonās ē pasioskės so tou sava žemė. Aš nebėpriklausau, eso pamuotės doktie, ē mon jau rėk eitė pri darba, – pasakiau aš.

Vo ana toukart ē saka:

– Vo komet to galietumi nuvažioutė i Krakės?

– Vo kuo mon tən važioutė?

– Rėk vedvėm abėdvėm karto tən pasėruodītė.

– No nežėnau, – sakau, – komet aš galiesio nuvažioutė, kas komet muni nuveš.

– Autuobosā ēt kuožna dėina, ē nuvažiousi...

Tėp tatā ē būnav. Aš lauко, komet išės, vo ana bomb ē bomb.

Paskou parėjė Bėrota, ē ta anūkė ka šuoks:

– Aje-ei, aš tavi senė nuoriejau sosėtėktė! – ē ontpoulė išteistuoms ronkuoms tėisė anā ont kakla.

Anuos abėdvė ē stuojė brauktė ruoda. Tou muomėnto pasėdarė tuokės gėntis, tuokės gėmėnaitės, ka neklausk. Ėk, ėk. Aš ē sakau balsė:

– Ka to būtumi vīrėšks, galietumi būtė tėkros konėgs. To tėp poikė pasakuoji, ka ē žvieris laukūs neatsėtraukdamė tavės klausītomės.

No, ē Bėrota prižadiejė pėrmadėinie nuvežtė muni: ana atvažious iš Apoulės, vo muni iš če atvės Bėrota.

Ka muni nuvežė, vėršātis tujau pradijė klaustė, kāp ir, kam ta žemė priklausa? Aš sakau:

– Abodo anodo bova našlė ē abodo apsėžanėjė. No, aš eso ta pamuotės doktie. – Vo komet apsėžanėjė?

– No, maždaug aplink trisdešimtus metus, – sakau.

– Vo komet Liaugauds mērė?

– No, tėp, – sakau, – aplink ketorėsdešim ontrus.

– Vo mėrdams, – saka vėršātis, – kam kėtam palėks tou žemė, ka ne patė?

– No, vo kas to tuoki būsi? – klaus atsėsokės i anūkė.

– Aš, – saka ana, – eso anūkė, aš eso Liaugaudalė.

Ons nē šiou, nē tou, nē šiou, nē tou. Vo aš ont tuo patėis žuodė sakau:

– Ta kāp – a vėsa, a posė žemės?

Paskou vėršātis saka:

– Tā posiau. Dabā mon aiško ir, kāp če tēi istatīmā regoliou. Mon dabā vėsk paaiškijė. Tiktā dā nier tėkrū dokamėntu ē ir paruodītė tik devinė aktarā.

Paskou po kėik laika ē iš Vėlniaus atėjė kuoks tən puopierios. Tad viel nuvažiavuom. Ta anūkė jau bova daug kartu nuvažiavusi ē vėn poldėnie, ē vėn vėršatiou nedoud ramībės.

Jau po tuo, ka vėsk paaiškijė, Aduoms mon vėina rīta ē saka:

– To douk mon sava pasa.

Aš nieka nepamėslėjusi ē idaviau. Paskou, kāp ons parvažiava, mės, a nerėk Bėrotā papasakuotė. Toukart Bėrota klaus Aduoma:

– No, kāp to tən sorokavā?

Ons aiškėn, aiškėn, vo ē Bėrota saka:

– Aš nesopronto, kāp to mon pasakuoji, aš nesopronto, ē vėsk.

Vo, grīžės iš Krakiu, jau kėta dėina, Aduoms mon vėn pasakuo ē pasakuo:

– Tau iš valstībės parės kompensacėjė.

(Nukelta i 34 p.)



D. Mukienš portēgrāpējē

– Vo ož kou mon parēs ta kompensacējē?

– No, – saka, – ož žemē.

No tēp, matītē, ons nuliekēs ē tus dokamētus sotvarkē.

Vēina dēina, ka anuo nebova nomēi, mon Bērota saka:

– Mama, važioukiav vedvē i Krakēs ē paveiziekiav, kou tas Aduoms tēn iškrietē so tou tava žemē.

– Ē sau, kāp nuvažiavuov, ē gerā, ka grētā ana spiejē nuvažioutē, dokamētā dā niekor nebova išvežtē. Vo sau Aduoms, ka bova nuvažiavēs, sožēnuojē, ka bogalteris sau priklausiosē žemē pardavē valstībē, ē Aduoms tēp pat sorēktiejē. Matā, Aduoms, nieka neprasētarēs, tēp pat padērba ē so mona žemē. Ta Bērota, vākali, tujau pat papiemē tus dokamētus ē pardērba. Saka:

– Ne, ne – aš sava žemēs tēp grētā niekam nepardousio.

Paskou nuvažiavau pas sava sūno i Kernus. Rēk, mēslējo, pasērokoutē diel žemēs ē so anou. Sūnos saka:

– Kēik šin pavasari mūsa ūkē specelistu atleida – kuoki pēnkiuolēka. Ka muni būtom atleidē, aš būtiuo važiavēs i tou sava tievēškē paveizietē, kāp ta žemē beatruoda. Ons atvažiavēs tou pati saka ē Bērotā. Vo Bērota:

– Matā, ē tas kērmēns dā nuor līstē pri mona žemēs...

A matā, anā jau ē nebēpatink. Vo juk tēkrāsis bruolis! Vo ons saka:

– Bērota pasējiemē piningus ož pastatus, vo aš pasējimsio tou žemē.

Ē kas anou bežēna, kāp če dabā bebūs – nē mon nieks aiškēn, nē kou. No, ē dabā tēp ē palēka. Aš anodom abodom sakau:

– Žemēs nier kuo pardoutē. Juk ožsēsiesēt duobēlās, nupjausēt, parvešēt ē galiesēt gīvolius šertē. Galietom ē sūnos, a kas nuors kēts ētē tēn ē gīventē. Kas tik nuories. Gal ē grūdū pasēsietē a kou kētkou, ē diel vēskuo gal sosētartē.

Ē Bērota vēs tēik apmuovē tou sava bruoli. Matā, tū truobuos pakēlū ana negaliejē pajimtē vēina. Pasakē, ka rēk ē ontruojē sotēkēma. Turinti nu bruolē atsēvežtē rašta, ka ons atsēsaka. Ē ana teisē iš rajuona numuovē i Kernus. Pri bruolē ni eitē nenoejē. Vo bruolienē pasakē, ka esou kelē šimtā ē kad nuor ana ont sava varda parsēvestē. Bruolienē saka:

– Kam če mums rēk diel tū keliū šimtū dā posiau dalintēis.

Ana sau brūkšt ē pasērašē ont tuo pareiškēma, vo Bērota tujau nuvežē i rajuona, ē ana gava vēsas pakēlas – a dvilēka tūkstontiu. Vo bruolienē tuo vēsā nesakē. Matā, kāp tatā ī...

KERT KUOTRĒS MĒŠKA

Vo vēina karta tā anūkē kažkas paskombēna ē pasakē, ka kažkas tou mūsa kēisīna kert laukuonās. Mes če nieka ni žēnuotē nežēnuojum. Vo ta anūkē kelis kartus vēina pati važiava apveizietē tuos Ausēnēs, kāp tēn bie. Bet vēn nieks nieka. Vo, ka išgērda ē pamatē mēška kērtēma, tujau paskombēna Bērotā i karvidē ē pasakē:

– Kažkas kert laukonās mūsa kēisīna. Jau īr daug iškērsta ē tēn pat malkas miediu sokrautas.

Anuos ož karta abēdvē sosētarē tuokē ē tuo kē dēina važioutē apveizietē. Priš tou nuvažiava i apīlinkē, tujau priējē pri vēršātē, vo tas staigē besētaisous kažkor važioutē. Jau viel žemēs matoutē a kuo jau tēn. So anuoms pasēlēka ta sekretuorka. Vo anūkē dā tou patio nuor, ka ē dokamētus mums išrašīto. Ka žemē īr posiau – mon ē anā. Ka vēsks būtom kāp ē īr: ē žemē, ē krūmalē, ē kēisīnalis, ē vēsks. Vo ta sekretuorka nimaž neskob ē klaus:

– Vo a to aiškē žēnā, ka to esi anūkē?

– Je, aš eso tēkrū tēkriusē Liaugaudalē, aš eso anūkē.

Ē nepabēngusi tuo viel ož gala:

– Aš eso... aš eso...

– Aš sakau:

– Juk to esi Bobēlalē, nikuoki ne Liaugaudalē... Ta sekretorka ē viel pradiejē klaustē:

– Tad kãp ĉe dabã ir?

Vo anuos muotina bova so Bobelio žanuota. Sekretorka ė saka:

– Aš ė nežėnau dabã, ã to esi tẽkrã anũkẽ, ã nẽ. Ė pakol to nepristatĩsi muotinas gẽmẽma dokamẽnta, žemẽs negausi. Lig tuo laika žemẽs nedalinsem. Dabar aš tau nikuokiuos posẽs žemẽs nerašĩsio.

Tẽp tatã vẽsk tou karta ė pasẽbẽngẽ.

– Kol to, – saka, – nepristatĩsi muotinas gẽmẽma puopieriu, ka to tẽkrã esi Liaugaudalẽs doktie, nieka nebũs.

Po tuo tujau anuos išẽjẽ i lauka, vo ta anũkẽ priẽjẽ pri igaliuotẽnẽ. Bẽrota saka:

Vẽs tẽik vẽžkiavuos anou i Ausẽnẽ paveizietẽ, kas tẽn ir, ka jau tẽik mẽška iškẽrta.

Paskou pri igaliuotẽnẽ nuẽjẽ ė Bẽrota. Tas tujau pat sieda pas Bẽrota i mašina ė tujau išvažiavuos. Ka nuvažiavuos, isokuom i Babounẽs kẽima. Bẽrota saka:

– Pẽrmiausẽ rẽk pasẽtẽrautẽ, a tẽkrã ir iškẽrsta.

– Tujau tou igaliuotẽni pamatẽ Babounẽ. Žmuogos ė išsẽgonda. Ons tujau pat išẽjẽ iš kũtalẽs, vo Babounienẽ – iš truobuos.

– Kas ĉe ir, – klaus, – ka igaliuotẽnis vãkštĩuo po kẽima?

Babounienẽ saka:

– No, ka ožvažiavuos, ta ėtam i truoba.

Vo aš siediejau mašinuo, monẽs ĉe niekam nereikiejẽ.

Igaliuotẽnis pradiejẽ anũ tẽrautẽis, a tẽkrã ir iškẽrsta?

– Īr, – saka, – ė iškẽrta tẽi, katrẽi atsẽkraustẽ i Aučĩaus truoba.

Vo kas anẽms davẽ leidẽma? – klaus igaliuotẽnis.

– Anẽms paruodẽ brẽgadierios. Paruodẽ, ė žmuonẽs diel tuo nier kaltẽ. Vo tas brẽgadierios, kãp bova iš sena laika, tẽp ė tebie.

Babounẽ pridiejẽ:

– Aš nenuorio jums ni pasakuotẽ, tujau pat išẽs kuokẽi pliuotkã ė tarp mũsa prasẽdies nesantaika...

– To nebẽjuok, ĉe niekam nieks nepasakĩs. To mon vẽskou paaiškink, – praša igaliuotẽnis.

Ons ė pasakẽ, ka vẽsk jau ir iškẽrsta.

– Rẽk dabã nueitẽ ė paveizietẽ, a tẽkrã tẽp ir, – nosprẽndẽ igaliuotẽnis.

Nikuokẽ kelẽ kãp ė nier. Išẽjẽ takãs piestẽ.

Vo aš sovuožuojau, nueitẽ lig tuo Aučĩaus ė anũ

patiũ paklaustẽ, kas anẽms davẽ, ė a anẽi iškẽrta? Aš ė nuejau, bet anũ neradau nomẽi.

Vo anẽi, ka sogrĩža jau iš tuo mẽška, saka:

Al' ketorẽs tuokẽs dẽdliausẽs malkas privarĩtas, tuokẽi drũktẽ beržã... Al' tẽik tẽi beržã paugẽ, jer-gau to mona. Jau vẽina priekaba ir ė išsẽvežẽ – matuos traktuoriaus viežẽs, gal matĩtẽ, kor ir važiavẽs. Matĩtẽ ož karta – ir so „Družbo“ pjuovẽs ė kruovẽs, pjuovẽs ė kruovẽs...

Paskou, grĩždamẽ, gerã apveiziejuom ne tik krũmus, bet ė kielĩ. Bevažioujint sau, briaukšt, ė sotinkam ont kelio brẽgadierio. Bestuovis so mašino. Sostuojuom ė mes. Tujau išlẽpa igaliuotẽnis, pasẽvadẽna brẽgadierio ė ilẽpa i Bẽrotas mašina. No, ė pradiejẽ anuo tẽrautẽis:

– Juk to netoriejẽ teisies doutẽ iškẽrstẽ tou mẽška, ons nebier kolkuoza mẽšks.

Vo tas ni nemẽrkteliejẽs:

– Aš niekam nieka nedaviau.

– Vo kãp tẽi žmuonẽs a tẽp savẽvalẽškã galiejẽ iškẽrstẽ?

– No, ka jau tẽp išẽjẽ, lai tus medius išsẽvež anuos, – ė paruodẽ so galvo i vedvẽ. – Toukart nebũs nikuokiũ skriaudũ... Toukart nebũs nikuokiũ skriaudũ...

Tẽp ė sorokavuos: brẽgadierios tus medius prižadiejẽ atẽdoutẽ mums. Tã anũkẽ ė sakuov:

– Īr ketorẽs krũvas, ė pasẽdalẽjem posiau.

Brẽgadierios tẽik aiškẽ abẽdviem prižadiejẽ atẽdoutẽ tus medius, ė mes tujau igaliuotẽni nuvežiem i Krakẽs. No, ė nieka neblaukẽ išvažiavuos nomẽi. Vẽskou papasakuojuos Bẽrotas vĩrou Aduomou. Ons tujau pat išẽjẽ ėiškuotẽ traktuoriaus. Sotarẽ i mẽška važioutẽ ož puoruos dẽinũ.

Vo kãp tik mes išvažiavuos, tuos patiuos dẽinuos apĩvakarie, brẽgadierios nubiega pri tũ žmuoniũ ė saka:

– Kãp nuorõt tẽp, bet rĩtuo rĩta, greitĩbies, tus medius ka išsẽvežtomõt... Vẽžkõt kor nuorõt, bet nevežkõt nomẽi. Vẽžkõt i Tausus, po biški paverskõt i vẽina kẽima, i kẽta, bet tik ne vẽinuo krũvuo.

Tas žmuogos klaus:

– Vo dẽl kuo tẽp? Aš tũ miediu niekor nekavuosio, vešio i sava kẽima. Ni i kuokius Tausus aš nevešio. Aš nepavuoğẽs tesu, pats mon davẽ, aš ė ėškẽrtau.

Ons, nieka nelaukẽs, rĩta meta, onkstĩbies jiemẽ tus medius ė sosẽvežẽ i sava kẽima.

(Nukelta i 36 p.)



Vo igaliuotēnis, dā pērma karta ka bova atvažiavēs, mums pasakē:

– Aš be šautova pas tus žmuonis neisio. Ne, ne – aš maždaug numanau, kuoks če žmuogos īr atējēs i tuo Aučiaus vēita. To monēs be strielbas i tus krūmus nenuvarīsi nikuokē mado.

Vo žmuonēs pasakuo, ka tas žmuogos so kērvio ronkuo tujau pat stuov pri sava truobuos slēnkstē. Je so anou bornioujīs, ož karta, tujau pat so kērvio ēt ont vēršaus.

Kā jau prižadiejuom važioutē vežtē miediu, vēina pavakarē Bērota jem ē nuvažiou paveizietē, kāp tēn so anās bier. Anā kažkas pasakē, ka Ausinie tū anuos miediu nebier ni aigaras. Aduoms ē saka:

– Matā, ē traktuorio be rēkala pasomdiau. Ē gerā, ka dā nenuvažiavau, vēs tēik ož traktuorio būtom reikijē muokietē. Vo būtiuo tošs grīžēs.

Bērota i Ausēnē nuvažiava so Vacluovo.

Anodo nuvažiavē ēt ē mata, ka tuo pēktuojē žmuogaus pati veiz pro longa i anus.

– Ēto pro šali, – saka Bērota, – ē bėjau. Juk igaliuotēnis ē Babounēs pasakuo, kas par žmuonēs tēn īr. Aš, pamatiusi, ka ana veizas, iš tuola pradiējau muotē – akšēn, akšēn. Ta muotrēška ē išējē.

Ana tujau ē klaus:

– Vo kuo to nēti pas muni i truoba, a mes ne žmuonēs, a kāp če ī?

– Aš bėjau ētē pri tavēs, ka vēsē pasakuo, ka tava vīrs pol ont vēršaus so kērvio.

– To nieka nebējuok, – saka, – nepols be rēkala. Abodo esav smarkē ē nieka nebējuov, bet tik toukart, ka rēk. Vo tau nieks nieka nedarīs.

Vo aš bėjau ē par kēima ētē, slenko apsēveiziedama par krūmalius, ka jodo neužpoltomētav monēs so kērvio.

– Nebējuok, – saka, – nieka, ēk tako, nieks tavēs nepols.

No, toukart ta muotrēška vēskou ē papasakuo, Bērotā. Brēgadierios sakēs:

– Če miediu īr apstē ē plieškēt kēik nuorēt, tēik. Žmuonēs īr išvažiavē kažkor i miesta, anū nebier, ē so tās medēs darik kou tiktā nuori. Kēik tau rēk, tēik ē prisēkērsk ē ka paskou mon nelīstomi i akis bēnt kelis metus...

Vedom so Juonio ē paruodē tou norma. Vedo brēgadieriaus dā klausiev, a neišēs tēp, kap so tuoms egliems? Nusēgeniejuov ketorēs eglēs, atvažiava sa-

vininks ē pavežē: „Če, – saka, – ne tamstu eglēs ī.“ Vo vedo tas eglēs bovuov atradē nupjautas ē nusēgeniejuov, būtoviau ramontavosio kūtalē. Vo savininks saka:

– Aš nupjuoviau, mona krūmalis ē mona tuos eglēs ī.

Diel tuo anodo klausē ē diel tū miediu: rasintās, ka jau būs nupjauta, atvažious kas ē atims, rasintās, če negal kērstē.

– Gal, gal, – pasakēs brēgadierios, – Če nebier nikuokē žmuogaus, nebier ni savininka, numērē.

No, vo matā, šēndēin ē če atsērada savininks. Dabā ē nebžēnuom, kou bedarītē...

Paskou igaliuotēnis saka:

– Mes nieka negalem nobaustē. Pērmiausē rēk važioutē ē matoutē, kēik če būs tuos skriauduos, apskaičioutē piningās...

Paskou Aduoms dā kalbēna eiguli. Tas irgi saka:

– Brēgadierios tories ožmuokietē. Vo tas žmuogos, kor kērtā, nier kalts.

Vo brēgadierios, sožēnuojēs kāp vēsks pasēsoka, jau nuor liguo ē gerintēis, ka nieks nieka nebsakītom. Ons bējē, ka tik nerēktom prisēdietē iš sava kēšenēs. Bet če jau kētēp, musintās, nebišēs, rēks anou prignībtē...

No, kažēn, kāp dabā bebūs, kou ē komet aš bekērsio? Mēslējau, ka jau šē žēima būs tuo prakora. Vo, šē tau! Tas žmuogos saka:

– Prisēkērtau, ka pēnkēs priekabas išēto.

Vo dabā kou mon berēks kortē, ka atēs žēima? Vēns, matā, iškērs, kēts... Vo kou aš bekērsio? Vo vedvēm so anūkē tik rodēni dā teatmatous, teparskērs par posē. No, ē kāp dabā bebūs? Bērotā sakau:

– Rēk klausē tuo eigolē, kou ons sakīs? A ons gal, a negal paruodītē kuokē kertē. Vo kērstē dā īr kuo. Al' īr – ēk, e-ek. Ne tik šin meta vedvēm so anūkē ožteks, dā lēks ē kētēms metams. Nu pat Ugenē rēbuos – vēsor krūmā ē medē. Vēsor īr prižielē riktīgā: ē tēiviesniu, ē stuorū beržū ī. Ne kuoki statībēnē medžega, bet tēp sau prakorā – kāp vēn reikint...

Aš galvuovo, ka če nieks nieka nebsakīs – kāp brēgadieriou reikijē, tēp ons ē padērba. Ka būtom ne ta žemē, vēsā kētēp būtom. Ē kas anou žēna, kāp če dabā bebūs, komet vedvē galiesiav ētē i sava kēišinali kērstē miediu. Vēsē kert, vo savininks nieka negaun ē nieka padarītē negal... Vo, kuoki tatā īr ožvesta tvarka...

KUOTRĖS TRUOBA

Kā aš bovau dā maža, mama apsēžanējē i Ausū kaima. Tuoks sosieds bova pēršlio. Ka nē ons, tams-
telēs truobuo būtiuo aš begīvenonti. Ta vēita bova
mūsa mamas. Tētis numērdams anā ē tastamēta
parašē, ē vēskou palēka. Mama tieva palaiduojē, vo
lēkusius mažus vākus ana bova apsējiemusi paugin-
tē. Vo tū vākū bova daug: Ēivē, Jozē, Pranē, Verē,
Magdelē. Ē mama augēna vēsus, ē aš tebibovau
dā maža. Ana vēina. Magdelē nabaštēkē jau bova.
Ana mērē jauna, a dvīlēkas metieliu. Vo tamstelēs
mama če atsērada, ka mūsa mama apsēžanējē i Au-
sēnē. Toukart ta truobelē palēka tošti. Kāp apsēža-
nējē, Ēivē ē saka mona mamā:

Jostalē, ileisk muni i tou truoba.

Liaugauds ēr pradiejē sakītē:

– Nē to bēsi i tou miestali, nē nieka. Pardouk,
ē lai tēn gīven Ēivē. Būs kor arkli palēktē, ka atva-
žiousiav i atlaidus...

No, tēp ē palēka, ē palēka, ē palēka...

Aš veizous, ka dabā vākams gīventē ir dēdlē
gerā. Ē kāp ka mon ka bova. Ē mamā, ē patieviou
vēskou liuob reikiēs padietē. Aš veizous, ka ē Bērota
Luolitā lēngvavuo ē lēngvavuo. Mēs, Dēivē bron-
gos, vo diel kuo mon nieks nelēngvavuo: bovau
ikinkīta kap kuoks arklīs – ē dēina iš dēinuos liuobo
trauktē ē trauktē. Ē nikuokē atēlsē, nieks ni nemēs-
lējē, ka tavi rēktom tatā tuopuotē, ka tau rēktom
pagelbietē...

Vo tēti mama karšēna ē nukaršēna. Ons luovuo
išsiediejē ēlgā – a do meto. Ē aš dā ē dabā atmēno,
ka ons liuob tēp i krieslali isēkēbēs ēs par truoba.
Al' tēp pat, kap dabā šētā ka ēt Pranē. Tēp pat kap
tētielis ē ana nepaēt kuojuoms. Īr i tou sava tieva. Ē
tētiou tēp pat – sotraukē kuojelēs par kelius. Ons
kelius klaupēis ē numērē. Noj...

Aš dā atsēmēno, ka po tētelē mērtēis atējē pa-
kēistē anuo drabužiu. Vo mes, tatā tēi vākā, vākš-
tuojem po truoba. Jergau to mona, Pranē jau ož
muni bova dēdlesnē. Vedvē vākštuojuov, bet ē
Magdelē bova. Ana tēp jau iš pat maža ož mumis
lietesnē bova, ana jau nieka. Tas apdarītuos, žēnā,
nuor tou tēti i graba idietē, vo anuo kelē ir solēnktē
ē nikāp negal. Ons sau stēpros vīrs, ont tū tētelē
kieliu ka ontgolē, ka ont tū kieliu ontklaupē, tuos
vēsas gīslas tr-tr-tr ē sotrūkēniejē. Vo Pranē pribie-
gusi ka šauk, ka šauk:

– Kou to dirbi, kou to dirbi?! – Kriuokdama
pol ont tuo apdarēnietuojē. – Tēteliou mona kuo-
jelēs nulaužē...

Vo tas tētielis jau senē bova mērēs.

No, ē palaiduojom tētieli. Tēn pat, kor ir palai-
duota ē mūsa muotinelē. Tēn anēi vēsē ir, ē tievalis.
Laiduojom so bažnīcē, so vēskou, jau kap vēn rei-
kint. Kēta karta tū trūbu nebova. Ni tuokiū iškēl-
miu nebova. Jau šētās tēp, kap ka kētus laiduo, tēik
jau neišsētēikē. Musintās, dabā dēdlē gerā žmuonēs
gīven: nebišmana kou bedarītē, kāp bepasēruodītē.
Tēik budinē, tēik balios – nebie nikuokē skērtoma.
Tas pats. Gaspadēnēs ir kažēn kuokēs, glauniasēs,
kuo tiktā neišsēmana, kuo neprisētēik...

Vo kēta karta jau nikuokiū papjuovū tēik ne-
reikiejē. Parneš sau nu židelē sēlkiu viedra, cokraus
nupērks, apēntās bulviu neskostū išvērs – ē bova
budinē. Nē tēp, kap ka dabā, ka rēk, tēkrā, ē gīvolius
išpjautē, ē vēskou. Nojē...

Aš dabā ē joukous, kāp vēsē aduokata piningelē
nuējē i Aduoma ožkūtē, ē nebēlgā trokos išrūks pro
kamēna. Vo juk ka mama apsēžanējē so Liaugaudu,
aduokats bova pastatēs ē tas truobas, ē tas kūtēs, ē
vēskou kētkou. Liaugauds gīvena iš sava kēisīnalē. Vo
kas bova Ausinie, bova aduokata Kaikevičiaus pasta-
tīta. Ons Liaugaudou bova vēskou pastatēs. Dabar jau
vēsks pasēbēngē: ē Liaugauds, ē Kaikevičios, ē mama,
omžēnatēls, ir mērē. Ka aš apsēžanējau so Liodvēko,
Liaugauds a ontrās, a tretēs metās ē mērē. Ka mama
dā gīva bova, tā ons ē konēga pavadēna, ē tas truobas
švēntēna. Bet ka ons tebgīvena so pērmoujē patē, tas
aduokats ir bovēs atvažiavēs ne vēina karta. Nojē...

Juk ka ne Rīmonis, būt mūsa truoba pastatē
šiopos opēs. Tēn mūsa senuojē truoba ē kūtēs bova.
Tas Rīmonis prigērdē Godēka, vo aduokats Go-
dēkou bova davēs tus statību piningus. Bova pri-
sakīta – sau ē Liaugaudou ka būtom pastatītē vēsē
budinkā. Žēnā, ka tas Liaugauds būtom bovēs kap
reikint, kap šētā ka ir Aduoms, tēp nebūtom prilē-
dēs. Būtom sakēs:

– Doukēt šēn piningus mon i ronkas, vo na tēp
tatā – par kēta žmuogo...

Ē būtom pasēstatēs tuokius truobesius, kuokius
anam ka būtom reikiejē. Ka aduokats atvažiava ont
pastatū švēntēnēma, tik beprasētarē:

– Juk, Pranieli, to ne tēik piningū bovā gavēs, ne
tuokēs truobelēs reikiējē pasēstatītē.

(Nukelta i 38 p.)



Vo vèsē piningā bova sokēštē Godēkou, ka tatā ons pastatītom ē Liaugaudou, ē sau. Liaugauds aduokatou atruodē lēngvos žmuogos. No, nesogebous. Vo ka Godēks – ūkininks, dvarininks – vat anam ē davē tvarkītē. Godēks žemēs toriejē a šimta aktaru.

Vo kor mūsa senuojē truoba stuoviejē, tēn bova Ēčiaus žemē, dēdēlis ūkis – a septinēs dešimtis aktaru. Pas anou liuob būs do vaikē ē dvē mergēs. Ons bova ē tou puono vēršatio, kāp ka dabā apilinkie vadēn. Kēta karta ons vēsa miestalē valsčio valdē. Vēns Ēčios vēsuo parapējuo. Kap ka dabā ka ī rajuona viršininks, tēp ons bova valsčiaus viršininks. Diel tuo, ka ožējē ruskē, anou išvežē i Rainiū mēškieli, tēn ē nužodē. Tēp jau ons žmonēms nebova prasts. Tas tatā Ēčios ē saka:

– Reišk, vadēnas, Prani, juk ka to nebūtumi Godēka bruolis, aš tavi daug kartu nubaustiū. Bet juk mon sarmata būtom, rēk so Godēko borna išgertē. Vo če bruoli būsio nubaudēs, juk sarmata...

Anodo vēns bova vēinuos, ontros ontruos Kaikevičalēs sūnā. Iš vēsa anēi bova trīs posbruolē. Ontruoji Kaikevičalē, skaituos, i Kaikevičiu vēita apsēžanējē, vo vēina išējē. Ta vēita ē bova aduokata tievēškē.

Juk ka ē tēi Liaugauda pērmuosēs patiuos vākā būtom bovē kap reikint, riktingē, mis, ka mon tēp būtom bovē. Būtiuo ne tuokē vēita nusēpērkusi. Vo ka vèsē pērmuosēs patiuos vākā teišējē tuokēi, ons tuokē nevīkosē patē tepasējiemē – nieka nebēparīsi. Kartās tēp tepavīkst, ē vēsks. Diel tuo Liaugauds ē liuob sakīs:

– Ka vedo, Jostalē, būtoviaiv iš jaunū dēinū apsēžanējē, ta kāp vedo būtoviaiv gīvenosio... Vo dabā...

Ē aduokats liuob sakīs:

– Pridiesio piningū, pats šēik tēik pasēdiek, apēkis kuokē reikint vēita ē nupērksem.

Vo ka vèsē vākā tuokēi težlas tebova, nieks ē neišējē. Kai kam manā ē bērst iš dongaus, vo ka nemuoki anū sosēsēmtē ē sosēpēltē i maiša, vēsks ē pasēbēng, nieks neišēt...

Vo ka tēn dabā benuvažiouji, no, ka tēp bjaurē dabā īr, ka ni kētam nemuokietumi pasakītē. Truoba īr nuversta, nebgal besoprastē, kamē kas bova.

Anoukart važiavuom i tus grībus, al' nebsopronto, a pri darža, a pri truobuos gala atsēstuoju. Al' kad ožzielē te-e-ep, ka nebsoprasi, kamē

serbēntā bova padēigtē, kamē agrastā. Īr krūmalē, usnis, guodlapē, nuotrīnēs. Nepraēsi – je nuori to pasiosk. Apžielē so baisiausiuoms žuoliems, ē vēsks, ē amēn. No, juk ruoduos, kad ē onkstiau, ka tēn gīvenau, nē aš tou kēima tēp baisē raviejau, nē nieka, nē tus agrastus, no, bet nebova tū žuoliū. No, vo dabā nebsoprasi, a če bova kuokēi serbēntā, a če kuoks miedis aug, a kuokiū ougu bova, ē kas anou bežēna. Nikāp nebsopronto, kāp benuētē i ožkūtē, kamē tēn īr tēi mona medē. Ē nuejau, šēp tēp nubrēdau pri tū sava miediu. Anus dā tievs bova sopjaustēs ē sokapuojēs. Paskou nuorio nuētē tēn, ont tuo kelalē, – nebgalio beišētē. Je nuori to pasiosk, je nuori če tuo patiuo vēituo nuspruok. Kas tatā ī? Ē gavau ētē viel apēntās ont prūda – tou posē tā išejau. Prūds dā neožversts, Babounēs sava avis soraišiuojē aplinkou, ved pri prūda gīvolius girdītē. No, vo pagal tou patuori, tēn, kor tas kelalis bova, ē vēinuo posie, ē ontruo – baisiausēs apošēs išaugosēs. Kāp dēdliūsus beržus išvažioudamē nupjuoviem, tēp dabā jau gal pjautē apošēs. Tēp kap ka būtom kas pasiejēs – nebišbrisi. No, jergau to monāsī! Kēts nieks neaug – tuokēs apošelēs. Vēn līn ē tēi krūmalē žel kap iš pruota išējē. Iš tuos pēivelēs pri nomū liuobam tēik ē tēik šēina gautē, ē gīvolius vakarās parvedē prirēštē. Vo dabā nieka nebie.

Vo pri puopērēnēs vuobēls drobīnas besontēs pastatītas. Vākā dā kelis vuobulus gava. Vēsks nuskabīts, nudraskīts. Vo trešnēs bova pēlnas ougu. Ē anas, musint, so tuokio neašrio kērvio īr nukapuojē – ēr i dērva īr somestas vēsas šakas. Noj, musintās, juk kas nuors... Musintās, kuokē išsērposē ouga matē, vo nuskuobtē negal, aukštā īr. Nukērtā šakas, apskabē išsērposēs ē vēskou numetē. Ē stuov sumestas šakas so possērpiem ouguom, ē vēsks. Musintās dā atrada kuoki lopata Liodvēka kirvi, kamē nuors betīsīniedamē apējē. Vo žmuoniū iš kažkor pri noma vēs tēik atēt. Atēt iš tuos patiuos suoduos. Če pat sorēštē ketorē jautē bova. Aple truoba po tas dērvas. Gīvoliū tēn gali ganītē kēik nuori. Vo taks, kor ont mūsa ēt, al' tēp i jouda porva somints. Matītēis, ēt i grībus. Vo grību, saka, īr be pruota daug. Po tas dērvas ēk, ēk – kēik pērma tēn liuob augs. Bet dabā tas grībs negal spietē tēik išdīgtē, kēik anou ē nurenk. Nojē...

Dabā jau kūtalē vēsa īr parvežta ē sudieta Aduoma ožkūtē. Dar truobuos biški īr lēkē. Klausu mūsēškiu:

– Juk ta truoba, musintās, tebie, i grībus ētont a begal nu lītaus palistē?

Pernā dā bova. Vo šī meta, ka nuvažiava, vėskou iš-tompė, stuogs išsėplietė i šuonus ē atsėgolė ont žemės. Jau šī meta sovėsam. Jau vėsa aduokata statīta truoba parsėvės Aduoms ē sosėkraus i ožkūtė. Tėp tatā so tou truobo vėskis ē pasėbėngs – išrūks pro kamėna...

KLEIMA

Pas mumis priš kara bova tuokėi Kleimas. At-sėkraustė anėi če šėtās iš tū Bakstiū. Anėi ketorės-dešimtās bova iš ūkininka Ėčiaus pasėjiemė žemės. Ons pats jau bova tuoks dėdėlis komunists, jau vadėnuos partinis. Ėr anėi neveiziejė, a to prijemi i sava truoba, a ne. Biški ontrūs galūs vėitas bova, ē tujau pat anėi jiemė ē isėkraustė. Nimaž daug mūsa ons ē neprašies.

Ka ruskis ketorėsdešimtāsės ožėjė, vėsė tuokėi bova dėdlė atsėgavė, bova pavėrtė i dėdėlius puonus. Ė anėi dā toriejė išlaikuoma žīda.

Miestalė žīdā anėms liuob sodies nemažus pinin-gus – brongė muokiėjė ož tuo žīda laikīma. Vo tas žīds tuoks jau bova – ons bova ėjės dėdėlius muokslus ē ons tus muokslus bėdams išėjė iš pruota. So anou nebgalieję besosėrokoutė. Ons ka ē valgītė nuories, nebipaprašė, nebatmėnė, káp rėk prašītė. Galvuo sokuos vėn muokslā. No, tuoks bova gatavā kvankt.

Ons i lauka nikomet neliuob išės, daugiau luovuo siedies ē siedies. Tuoks bova trumps, drūks, liguo išrauts iš ežės sietėnis, vėsos apžielės geltuonā rodo barzdo. Iškelis i vėršo ronkas ē muojous kap viejinis malūns. Arba vėsa dėina trins delna i delna, liguo būtom pavikė kou nuors dėdlė gerā padarītė.

Vo anuo luovuo liuob būs vėinė skarmalā ē, mon ruoduos, ka ē gīviu tən bova apstė. Ne vėina karta matiau, káp ons nebėškėntiedams liuob šinkiuotėis i luovas gala, vo kartās ē nagās drėngsės.

Vo káp iėjė vuokītė, ta Kleimienė saka:

– Vo kor aš bediesio tou žīda? Juk nieks nieka mon nebmukies! Vėsus žīdus iššaudė...

Je, je... Anėi ne tuokėi žmuonės, ka pakėntie-tom... Vėina rīta anou ē išdongėna i miesta, ē, išlai-pėnė iš ratu, paleida ont kelė vėdorio, vo patis grei-tībies pasėkavuoję. Ė palėka ons tən besėsokiuojis. Kas anou žėna, kas anou bepajiemė ē kor bepadijė. Musintās, vuokītiū kareivė nušava, ē vėskis.

Nuvežė sau ē tėp, kap kuoki katėna paklaidė-

na. Ons niekam nebgalieję pasakītė nē kamė ons bova, nē kas anou atvedė. Ons nieka nežėnuojė, nē ons sava kalbuos bemuokiejė. Kažėn kuokė ons tou kalbo rokavuos, ka nieks anou negalie-jė soprastė? Kleimienė žīdu kalba muokiejė, bet nikāp nesoprata, káp ons liuob rokoutėis. Ons bova ėjės muokslus ē, matītė, dā kuokė nuors kal-ba muokiejė, vo savoujė ožmėrša, ka nieks anuo žuodiu nebgalieję besoprastė.

Vo pats Kleima, pačimiero vuokītė ožėjė, pa-tiuoms pėrmuosiems dėinuoms, atsėkielė vėina rīta, al' tėik onkstėi, ka aš kou tik bovau atsėkielusi kar-viu mėlžtė. Ė tas jau besėsokiuojis po mūsa kėima. Ons mon saka:

– Važiujio i Latvėjė.

Ė veizous, ons apsėdarė gerās drabužės, sieda ont dvėratė ē išvažiava. Je, je, vākali, a tou patė, a ontroujė dėina, ėr atėjė viel tatā tuokėi – jau vuokī-tėnė: tas pats Rīmuoniu Pranis; jau partizanās anėi skaities. A trīs, a ketorė bova. Al' tėp prisėmīnė klaus:

– Vo kamė ėr Kleima?

– Aš pati sava akimis matiau, ka ons išvažiava i Latvėjė.

– To nemalouk mums! – anėi šuok ont monės. A garantouji, – šauk, – a garantouji?!

Paskou, ka biški apsėspakajėjė, saka:

– Ons ėr kamė nuors ont ontruobio pasėka-vuojės.

Bet aš nebibovau matiusi, ka ons būtom pargrī-žės. Aš ē viel sakau:

– Ons sieda ont dvėratė ē išvažiava i Latvėjė.

– Apėiškuokem. Lėpam ont untruobė ē je atra-sem, tavi patė nušausem, – saka mon.

Žėnuomās, anėi gondėn muni. Vo Pranis mon kumšt i šuona ē saka:

– Lai lėp, lai ėiška, to nieka anėms nesakīk.

Bet jau lėptė neblėpa, musintās, patīs pabūga. Vo jau po kėima sklaidies, alatėjė liguo būtom trėnk-tė par galva. Bet aš vėn sakau:

– Kleimas pas mumis nebie.

Vo je būtom anou pagavė, musintās būtom če pat pasėvedė ē sošaudė. Ons, matā, bova ožopie iš Ėčiaus žemės sklīpa pasėjiemės. Ė ons jau onkstiau so Liodvėko jau bova sorokavės, ka mes padiesem anam rugius nupjautė, vo ons, ka rėks, padies mums. Matā, vėsas tuos kalbas bova jau priš pat vuokītiou

(Nukelta i 40 p.)



pareitont. Kėik tatā žmuogos negali nieka numanītė, kāp bebūs rītu daina.

RUOKA ATLAIDĀ

Šės metās i Ruoka atlaidus nuvežē Vacluovs. Prašiau ē prašiau:

No nuvežk, Vacluovielī, muni ont tuo Ruoka, juk aš tam bėnzinou tau išmesio.

No, tad ē važiavuov vedo vėinodo pačiodo. Bėrotā reikiejē dėrbtė, tad nieks kėts nepadieję važioutė. Ruoka atlaidā īr Ausū kaima kapū kopličiuo.

Ėk, e-e-ek, kuoki dabā īr ta kopličė, liguo būtom vėsā naujē pastatīta! Anou pardėrba jau pernā. Onkstiau jau bova pėrmuosės iškėlmės. Šės metās jau ontra karta, jau metėnės. Vo pernā kolkuoza pėrmininks ka padėrba, ka ištaisė tēp, jergau to mona, sava akimis nebgali pavierītė. Vo paskou, rodėni, pas kopličė bova ē tuoki statula pastatīta. Kažėn kas iš kuokė oužoula anou tēn išdruožė. Išdruožts tuoks žmuogos. Al' īr aukšts – tatā tas ēr īr tas švėntāsis Ruoks. Tuoks tatā īr pastatīts anam paminklos.

Šės metās pėrmininks viel iš miestalė bova parvežės klėbuona, viel bova vėina švėnta daina – tatā tou Ruoka statula švėntėna. Toukart viel so Bėrota, ka sožėnuojuov, viel važiavuov. Bova jau prīš pat apšalont. Jau tou Ruoka ka bepastatė, klėbuons pamuoksla sakīdams atsėdėivavuoję so ausėškės. Ons sakė, ka išvažiou i Kretinga. Saka būsio vienuolis ē daugiau nebatvažiuousio. Jau tas bova paskotėnis anuo sekmadėinis.

Vo kopličė īr nemaža. Jau beveik kap ta jūsėškė truoba. Sodiejos abodo kombario ē dā, ē dā a nebūs dėdlesnė. Īr, īr... jau tēp geruokā, kap šėtā ont tamstas kapās. No, ē ta kopličė dabā īr tēp ištaisīta ē šės metās dā daugiau besou – tēp, tēp vėsos kels īr išcėmėntīts lig pat Ėčiaus kelė. Vėsk besous tėik išpoušts, kad aš toriejau prasėžvalgītė par tas vėsas Mėšės. Bėrota klaus:

– No, a daug puotėru sokalbieję?

– Ka ni vėina puotėra nesokalbiejau. Tik Vacluovs muni atvežė, somuokiejau, pasėžvalgiau, ē vėsk. No, juk ka anou kame bronts atimto! Par vėsa laika negaliejau pasėmelstė...

Je, je. Vo kāp īr išpoušts vėsk, īr išdažīts, vėsa kopličė grīna geriausė medė. Ė žmuogaus balsos skomb, atsėmušdams i sėinas, kap i kuoki būgna. Vėsas sėinas īr iš naujē parkrautas, partaisītas – vė-

sas sėinas, vėsas, vėsk – ē naujė, ē naujė, ē naujė. Gali veizietė kor tik nuori. Ė zvanėjėmou varps īr idiets – tuoks nedėdėlis, bet tuolėi gėrdas. Dar tas Gaurėma Jūzaps nemuokieję zvanītė – sau varguonininks priėjē ē pamuokė, kāp rėk zvanītė. Ė šin karta par Ruoka bova do konėgā. Bova iš rajuona bažnīčės, ē iš parapėjės. Ta švėntė būn a rugpjūtė pėnkiuolėktuo, bet šės metās tēi atlaidā bova biški nuvieloutė – jau bova, musint, stuojės rogsiejis.

MAMAS SESOU

Kažkomet če bovau nuėjusi pas mamās seseri Pranė. Dabā ē viel riedaus, riedaus, riedaus... Anoukart Verė bovau sotėkusi ē klauso:

– A senė bebovā pas Pranė? Kuoks tas anuos vīrs bier?

– Jau švaks, bet dā kartās i lauka išėt. Nedėdlė akims bereg ē ausims begėrd. Vo ont bornuos, ē petė, ē nogara, ē kėtkas – tēp kap ē žmuogaus dā tebie. No, bet rėitā tēp īr, kad to matītumi, to nerastumi ont anās mėsuos kousnelė. No, vo pruota žmuogos tebtor vėsa. Geriau, ka tuokem omžiou palėktumi kuoks biški apdornīs. Vo dabā dejou ē dejou ē rokou, kāp anam reikies numėrtė, išėtē ē vėskou če palėktė. No, baisė bjaurė anam ruoduos, anam nervā nebėparneš.

Vo ta Pranė kuoki bova, tuoki ē tebie. Ana saka:

– Aš apnero vėsus, aš numero ē žiekiu, ē nertėniū, ē kėtkuo.

Anā tēp tēi pėrštā tebie dā nesostingė. Vo doktie saka:

Tievs biedavuo ē biedavuo:

– Vo Jezau, Jezau, ka tik besolauktiū išsėrposiu braškieliu...

Ė solaukė sau tū braškieliu. No, vo po tū braškieliu viel:

– Ka besolauktiū, ka kuoks kopūstielis paugto, ka besolauktiū, ka kuoks vuobulielis paugto.

Solaukė ē tū vuobulieliu, solaukė šės metās ē vėskuo kėtkuo. No, to jergau, to mona!

Vo, ka mona tievs lėguonėnie bova, ē ons toukart bova. Monāsis saka:

– Jergau to monāsis, aš anam padiejau ē sermiega apsėvėlktė...

Matā, ka išvežė iš lėguonėnės, ni sermiegas pats nebapsėvėlka. No, vo matā, dā ē šėndėin ons tebie, vo mūsāsis žemeliē gol, jau zars do metā būs. No va,

atruodė švaks, švaks, vo būn ons sau é būn... Kumet atės tas smertis, nieks nežėna. Ons sau sied é sied luovuo, po biški dā é i lauka išėt.

Pranės doktie pasakuo:

– Jau é ta mūsa muotina valonduoms tēp kap é nosėrokou. Tēp nebier jau riktinga. Vo valonduoms tēp kap é nieka.

Ka aš pas anus bovau, sau ana begulinti luovuo. Paskou é klauso:

– No, a ana vėn tēp é gol? Juk jau senė serg.

– Ne, jebėntās, vakār doktie kažkor bova išėjusi, vo ana atsėkielusi ka šlavies, ka šlavies – atsėdariusi vėsas doris, vėsas. Vo šėndėin veizo, a kuoks ciongs nebūs tik partraukės, a kou. Ė šėndėin jau čistā atgolė é gol.

No, é ana pagol, pagol po kelės dėinas, atruoda jau vėsā gatava, atruoda, ka va, šėtās, tujau pat mėrs: nē berokoujės, nē nieka, nieka ni valgītė nebrėk, ni nieka. Ė po tuo praded ētė gerīn, gerīn, gerīn. Ė viel, é viel – sau jem é atsėbund, atsėgaun, keltėis iš luovas praded...

NOMŪ RŪPESNĖ

Vo Bėrota vėn leid é leid tas fermu muotrėškas i atuostuogas. Ė jiemies tuo fermuo anėdvė dėrbtė so Luolito. Tėn, žėnā, vėštas, tuoki savuotėška bjauri smarvė, vo ka kas pašarus dalėj, kėlst daug dulkiu. No tū dulkiu žmuogos gali ožsluoptė. Musintās diel tuo anuos vėnuos i darba Bėrota neleida, vėn liguo gailiesės, a kelms žėna, kāp jau tėn bier.... Apsėjimė dėrbtė abėdvė, abėdvė é ēt kuožna dėina. Vo mon vėinā patė vėn rėk soktėis po nomus.

Bet é Bėrota jau ir nekuoki. Aš veizous, ka ana kėnt é neišėdoud. Mėslėjo, ka aš tuokiūs metūs bovau, mon nikuokė pūtėma nebova. Vo ana pot kap sienis oušvis. Biški pajod, tujau é nupot. Musintās, lėngviau ir, ka nupot... A tik nebūs igavusi kuoki dusuli a bronkita.

Atvažiou čė kartās pas mumis é tēi vīra oušvė. Žėnuomās, tik tas sienis; anuos jau ni senė nebier. Dabā tas sienis vėns bier. Ons sava vėita – tas truobas – dā lig gīvs tebėbūdams pardavė. Kāp tas ka saka: vėita pardaviau, bet žėmės – ne. Tēp é oušvis. Tėn ons é gīven tuo pardoutuo vėituo. Nupėrka kažkuokėi Raudė tou anuo gīvenėma, vo ons vės tėik tėn tebgīven. Anėi oušvė nekaršėn, ons pats so- kas. Ta Raudienė é saka:

– Ka būtomem žėnuojė, ka tas sienis tėik ēlgā būs, mes tuos vėitas nikumet nebūtomem pėrkė. Tuoks nusosės sienis é mes mėslėjuom, ka ons grėtā vėn nusėkaršins. Vo dabā ons metu metās laika sau kombari ožjiemės é to anuo niekor negali iškrapštītė... Vākštuo sau par mūsa geroujė posė, é anam naparokousi. No vot mums ir tėkra bieda – ons sau būn é būn...

Bėrotā darbs ēt gerā. Bet ka so Luolito jiemė dėrbtė, pradijė geltė anā kuojės, čė tūs šmuotūs tėis staibės, é ronkas smėlkt. Ka so Luolito rėktom ēlgiau dėrbtė, negalietom. Kuožna dėina rėk kastė mėltus. Vo Luolitā ana kastė nelėd. Kastė tus mėltus esou dėdlė sunkė. Kāp tėn jau, kuokė mado, kor tėn jau reiki prikastė. Bėrota saka:

– No, ka mon apkīrijė par tou laika, jergau to mona. Vo ka esau dvėjau so kėto darbininkė, vėina kasau vėina dėina, ontra – kėta. Tėik nėsosėdoud. Vo dabā kuožna dėina vėskas mona vėinuos ronkuoms. Ė tou dėrbk, é tou, no vėskou, é bedėrbdams gali pasiosť a iš pruota išėtė.

Vo Luolita jauna tebier, dā kažkuoki kuosoli, panaši i astma, tor. Bet ir puiki pana – skaistībė nuogna – vīns é pėns. No, komet nuors, musint, i mūsa truobas mažiausė kuoki ministeri parves! Ne kėtėp. Vacluovs saka:

– Ka vakarās ēt i šuokius, tā jau nu pėitu žmuogaus nebier...

Tėik tatā rėk tēmptėis, ka amėn.

No, vo šės metās, Je-e-ezau to mona, kėik tuos bitis pridėrba varga. Sau pėkčė spėitė é spėitė. Vėina karta ēt Bėrota bulviu pasėkastė é, ka paveiziejė, pri bulviu bova tuoks mažos slīvielis, tik vėinė kuorė ont anou belėkė. Al' tėik daug, mažnė vėsos slīvelis aplipdīts. Musintās, anuos tėn ir bovosės kuokė nedielė. Ė kāp tatā čė pat būdamė nebėpamatiem, aš nežėnau. Anuos tėn jau bova sosėspėitosės é ēlgā ir gīvenosės, ka jau é ciela kuori bova pasėdėrbosės. Jerus to meilė, kāp tatā nepamatiem. Sau so žuoleliems é so šakeliems sosėmaišės tuoks kuorielis besous. No, ka būtom kas pamatės, būtom tam Vacluova oušviou atėdavės. Ons netor bitiū, vo auli tor. No é kāp reikint, sau é nebnutvieriem, é gana.

Vo vėns spėitlios bova notūpės ont tuo patėis krūmelė. No, é aš, mės, jau nebtuolėi vakars bier, zars Bėrota parės iš tuo darba, é vedvė anas sovarisau i auli. Ka jau belėka kuoks posadīnis, dā apvei-

(Nukelta i 42 p.)



ziejau, tebebova. Kāp reikint sau mon, nuors ē bovau apdēngusi so tuokio dekio, anuos sau šmūkšt pro apatē staigē išlinda, ē ka šava i vēršo kap iš strielbas, ē tēisē ont bažņīcēs. Veizous, dā atvažiou mašina so šēino. Sau vēinas i vēina, kētas i kēta posē pro pat žmuoniū akis ē nuliekē, ē nuliekē... Tēik ē bematiau...

No, ē vēinas jau šēp tēp liguo ē bovuom pagavē. Bova pats pēitu laiks. Ē bovuov abēdvē so Bēroto, ē po biški jau kratiev i auli. Kratuov sau, vo anuos vēsas tik žūst ka pakēla i vēršo – kap iš svēlksnas kuokiuos, ē bedarik kou to tik nuori, ē vēsks. Bērota dā gēnies, nusēgēnē lig opēs. Ē pasēbēngē, ē vēsks... Ka jau pakēla, jau, musti, ē par opi išliekē, ē, musti, i tas kolkuoza fermas tēisē ē numuovē. Vo tas vēinas šēp tēp nutvieviev. I tuoki drabuži sovīniuoujuov ē laikiev lig vakara. Vo paskou soleiduov i auli. Vēinas ē tesogavuov par vēsus metus. Dabar jau torem ketoris aulius.

Tam aulie, kor nespētē, medaus bova daugiausē. Vo tuos, kor spēitē, no vēsā mēnkā tesonešē. Ni tū bitiū tēik nebie. Vo tame, kor nespētē, Jezau, ka tū bitiū daugībē. Ē magazēns prinēšts pēlns kap akēs. Bet be cokraus dabā iš tū bitiū nieka nebie. No, bet juk nieka ē nebie – vēsa pavasari lējē ē lējē, vo paskou ožkepēna karštis, nupjuovē žuolēs ē nieka nebēbova. Mūsa Ausinie tēn bēnt miediu, krūmalīu šiuokiū tuokiū bova. No vo če īr kētēp. Če – čistā nieka nier. Vo šēs metās musintās ni lēipas, ni tuos nežīdiejē. Ka ni matītē nebova, ka žīdiēto. Bērota saka ē pas fermas lēipu īr, bet žēidū nebova matītē. Ē mūsa gatvēs lēipelies pernā kēik žēidū bova, vo šīmet ni pasiotosē žēida nebova. Musintās, ē neprāžīda – iškepē tuokem karštīe... Anuos par vēsa meta ē nesužīdiejē. Va, kāp tatā īr...

LUOLITA, VACLUOVS Ē KĒTĒ

Vo Luolita jau būs tēkra kriaučka. Tuoms sosiedu mergātiems jau ē po bliuska pasiova. Ē siova-moujē mašina jau tor – Bērota nupērka. Ē ne vēina, vo dvē mašinas jau tor... Vēina tuokē naujuovēška, vo ontra jau senesnēs laiduos. Ta naujuovēška vēsuokius tēn raštus, vēsuokius kelmus – aš nemuoko ni pasakītē. Ana gal siūtē, ē anou ne kuožnos tegal muokietē valdītē. Ka paleid, ka to matītumi, ēt no tēp, kap iš kuokē autuomata – tik zvēmb, ē tēik. Aš sava akims ni somatītē negalio. No, pasiotosē jau gera. Ana važiava i Latvējē. Vo tēn Aduoma sesērēis mergātē dērb tuo krautovie. Jau pri tuokiuos vēn

galenterējēs a kāp tēn. No, ana, ka tik gava, tujau ē pasēdiejē atskērā. Bērota nuvažiava ē parvēžē tou mašina. Siovēms anā patink.

Vo muokītēis reikies dā vēsa atēnontē žēima. Vo ta muokīklas derektuorē saka:

– Je jau pēnketās išsēmuokīsi – muokītēis ē tēn rēk ont pažīmiū – aš tavi pasiūsio i Kauna.

Dar reiki daugiau pasēmuokītē, a kou jau tēn...

Vo tēp Luolita jau ont vēskuo liguo mitri īr. No mēi jau apsēšvarēj vēskou, ka rēk ē išverd, jergau to mona. Vo ka tievā īr netēžē, dā negal žēnuotē, vo kuoks tas vāks būs... So tās vākās dā vēskuo taikuos.

Neskubiekēt išētē, mona darbā niekor nepabiegs. A če biški vieliau, a če onkstiau – tas pats. Matā, ka tas piršlis Juonis tik ont šešiū teparēt. Vo pri anuo ne onkstēi ē teēšvažiava. Kol apsēsoks, kol kou – dā laika īr.

Tā veselē anēi nikāp negaun pērslē. Tuo Juonē pati kāp ē ēto, bet ne ons pats. Ons monēisēms saka:

– Aš ne iš tū jaunūju beso, nebēpaslenko bebepruotiotē.

No, vo ons īr jau gers piršlis, ons, ka žanējuos, ē Vacluovou bova. Ta anuo pati tēp kap ē nieka – ētom, vo uns kažkuo vuožiuojēs.

Dar anēi bova išvažiavē i Kernus pas mona sūno Ruomi. Vadēna i pēršlius anou. Ons pats jau kāp ē nieka būtom, bet anuo pati Vuonē saka:

– Douk mon gera vīrēška – tuoki išeigi – aš toukart ēto. Vo so savo vīro – ni ož kuokius piningus.

No, ē dabā išvažiava pas Juoni. Je pati leis anou pēršliavuotēis so Vuonē ē nieka nesakīs – anodo, musintās, ēs. Vo Juonis īr Aduoma bruolis. No, ē sugrīs šin vakara, būs matītē...

Va, tēi šētās kiaušē īr tū rauduonūju vēstu, vo tēi baltē – tū lakarniniu. Ka koukuozininkā dalējuos vēštas, tū rauduonūju anēms nedevē, tik tas baltuosēs. Ka jau išdalējē koukuozininkams vēsas vēštas, tuokēs dēdēlēs fermas palēka vēsā toštēs. Bērota dabā ni i darba nebēt – tēn nebie kou bedērbtē. Juk ka būtom Bērota laiko soksobusi, būtom galiejusi gautē ē tū rauduonūju. Anou vakara beatvēžou ciela mašina tū lakarniniu. Ana ož tus sava čekius pajiemē ē tū a šimta, a kēik tēn.

Vo žmuonēms ka dalējē ē vēžiuojē tas vēštas po kēimus, sau priķēša tū vēstu pēlna mašina – anēi toukart jau nieka nebveiziejē. Vo ka tas vēštas lig mūsa atvēžē, sau posē anū bova jau nebgīvū. Gīvuo-

sės sovarė i garaža, anas tories žmuonėms išdalītė. Vo juk negīvū, anėi rokou, nieks nejims. Tad kėta dėina anas ė nurašė. Vo ka kruovė i mašina, anuos vėsas bova gīvas. Bėrota pati matė ė krautė padiejė.

Vo dabā anas tuokės prišluoposės, bet dā šėltas sometė ė, pri truobuos i griuovi. Al', ka būtumi matės, primetė anū gīva kelma – ciela krūva. No, tou vakara, musintās, lig pat joudiausės naktėis darbavaus – pešiau tas nuspruogosės vėsas. Vo Bėrota so Aduomo rītmetie anas išdolkėna i miesta ė išpardavuojė. Vo tas kėtas, kor bova seniau nuspruogosės ė jau atšalosės, šuopieris nuvezė pri Glousniu kalna ė išvertės nustūmė pakalniui i daubas. Ons nebturiejė kor tū nuspruogieliu bedietė.

Vo Vacluovs tėkros pėkčios, sau jiemė ė apsėžanėjė so tou patė, kor anou rīta vuoluojies ė, kėimė, ont stalalio, ė katrou Bėrota iš kėima so šlouto bova išvariusi. A to būtumi priš kelis mienesius žmuogos galiejės pamislītė, ka ta pati parės ė gīventė?!

Ka Vacluova ė neblėka, pas mumis jaunims nikumet nebrenkas. Ligu tamė miestalie nieka ė nebėbūtom... Po veselės Vacluovs parsėkielė dērbtė i rajuona. Tėn ė dērb, ė tas darbs ėt anam vėsā neprastā, bet kolkuoza pirmininks anou matuonėj ė matuonėj. Ons nuor parėtė darboutėis pri nomū, i tas truobas, kor ontā senė senė ėr bovusi lėguonėnė. Anuos dabā ėr kāp ė toštės. Tėn, ontā, je bežėnuojė, ont Kernū kelė, tujau pat ož Dauriou. Ėr pastatītas ė dėdlės naujės kūtės. Jau apskaičioutas ont dvijū žmuoniū, so vėsās garažās ė so žemės sklīpās. Ė ons liguo kuoks katėns pri orva tīka – nuor tū truobū. Vo vėns anū aukšts kažkam jau esous atėdouts. No, vo i tou ontra aukšta pirmininks jau bovės ileidės a tik ne sava pavadoutuojī. Bet Vacluovs saka:

– Anoukart sotėkau tou pavadoutuojī, ons mon pasakė:

– Vacluovā, i tas truobas ėk to. Aš nebėsio – so-sėbariau so pirminiko. Aš, – saka, – nebėsio. Geriau aš iš koukuoza išvažiousio laukuonās.

No, vo Vacluovs ėr ekskavatuorininks. Ons būtom dērbtė ėjės ė i Araliu kaima. Ė tēn naujės truobas ėr pastatītas, nieks dā negīven. Esontės jau ikortas ė vėks ėr sotvarkīts. Anuos jau pernā ėr pastatītas. Vacluovs pirmininkou ė saka:

– Leisk muni i tas truobas. Aš, – saka, – galio ėtė ė kiauiliu šertė, a kuokė kėta darba dērbtė. Douk mon tas truobas.

Vo pėrmininks vėn: „Ne ė ne.“

Esous kažkam kėtam pažadiejęs a kou jau tēn. Ė Vacluovou siūla ėtė dā i kėta vėita – kor onkstiau bova valsčios. Vaclovs nuėjė paveizietė ė tēn. Besou ont aukšto do nedėdėlė kombarelė – ė vėks. Nier ni kuokiuos kūtalės, ni nieka. Ė dā ont aukšto. Ons saka:

– Mon rėks gīventė so mažo vāko, važiuotėis so vežėmelio – no, nieks neišėt. Aš tēp nenuorio, ė vėks.

Paskou Vacluovs ėjė dā vėina karta prašītė tū, kor ė bovusiu lėguonėnie. Tou vėina dėina ėjė abodo so Aduomo. No, ėr pirmininks, anus pamatės, ė sakous:

– A tēp greitā to ė viel atejė? Ėk laukuonās, – saka, – važiuok i darba, vo aš dabā pasėrokousio so tava tievo.

Vo Vacluovs nepasėdoud pirminikou:

– Aš torio biuletieni, galio ė aš gėrdietė, kou jodo rokousėtau.

No, ė ons pradiejė prašītė, ka douto tēn, kor uns pats nuor. Pirmininks saka:

– No, pamatīsem – pasėdarbounk. Paskou pamatīsem.

Tēp dėina iš dėinuos ė matuonėj, nieka nesoprasī, nieka nežėnuosi.

Vo tēn, rajuonė, ons jau padavė pareiškėma, bet rėk dā a mienesi atėdērbtė. Vo paskou ė viel ės prašītė. Vo je i tas truobas anuo neileis, gaus a iš tū Atraminu važiuotėis. Kol kas vėn gaus važiuotėis. Vo tēn, kor dērba, anuo ėr nenuoriejė paleistė. Ka žmuogos esi neišgerous, nepėjuoks, nieks nenuor paleistė. Vo dā ka gerā dērbi – ni tuo tėik. Vacluovs saka:

– Nieks monės nier matės ni prigierosė, ni kou. Kartās muni bikas kuo paprašā – pakastė, a prikrautė. Ne, ne, – ons saka, – mon botelkas nerėk. Je turi piningū – douk, vo je neturi – kėtkuo mon nerėk. Aš posliteriu nejemo, negero ė so tuokio dalīko aš neprasidedo...

Noj... Aš neso anuo matiusi ni tēp jau bėnt biški išgierosė, nē nieka. Je jau nepages, būs gers žmuogos.

Vo anuo pati ėr Orkauskalė iš Ėgariū. Mergutis tuoki kap ė nieka sau. Ana dvilėka pabėngė ė išėjė tou kulinarėjės muokikla. Ana bova jau pradiejusi ė dērbtė, bet, ka apsėžanėjė, tā kažkas anėms tēn nebėšėjė. Vo ta vėina anuos sesou lėguonėnie seselė dērbonti. Vo dā vėina pri tievū ėr. Bet koukuozos anā davė atskėrus kombarius. Ana jau tuoki maktinga mergė esonti.

No, al' sakau, ė pas mumis iš tū žmuoniū istuorė-

(Nukelta i 44 p.)



jės ėt vėina po kėtuos. Vakar Bėrota bova nuėjusi pri Rasuos ė šėndėin pasakuoję, ka tas Vaičiaus Pietris a viel žadous žanītėis so tou apgautoujė mergātė. No, so tou, kor čėštās ėr palėkusi so vāko. Vo ta mergātė ėr iš geruos šeimuos, brėgadieriaus doktie. Vo anā tas Pietris ė bovės someistravuojęs tou vāka. Noj.

Kāp reikint, anuos dėinuos pavakarie, čė vėinuos muotrėškas mergātė so sava kavalierio važia-vusi aplonkītė klasės draugės – tatā tuo brėgadieriaus doktėrėis Anės – ė sau bevažioujint kāp tən viel anėi sosėtėka tou Pietri, sostuojė ont kelio, išlėpa iš mašinas, ė saka anam:

– Važioukem. Važiouk ė to. Mes, – saka, – važioujem pri tuo brėgadieriaus, pri tuos tava panuos.

Ons sau nimaž nieka nebėbruokiejė ė nebsprečėjuos, ė sau isieda i tou mašina, ė nuvažiava so vėsās.

Pasėjiemė sau iš tən tou mergātė ė parsėvežė čė, i miestali. Vo ta Einikienė Morta a maža lėižuvi tor!? Ė pradiejė ana viel anus pėrštė:

– Kuo to, Pietri, bepruočiuoji, žanikis so Anelė, ė vėks. Abodo jaunė, gražė. Juk tava ė tas vāks, tava ė pana. Pradiekėt gīventė kap vėsė žmuonės...

Sau Pietris klausuos, vuožuo, klausuos, vuožuo ė nimaž nieka nebsaka. Vo ontra dėina sau anėi viel nuvažiava pas tou brėgadierio ė jau pasėjiemė tou vākā ė atsėvežė pas tou Einikienė. No, vo sekmadėinie anodo bova jau i rajuona nuvažiavė pas brėgadierienė, kor ana kamė tən jau dėrb. Vo Morta čė palėka so tou vāko. Ė, pamislik, anodo sau išvažiava pri tuos muotinas. No, ė matā, kāp iš nejostiū Einikienė viel gaus būtė tou pėršlio. Vo juk onkstiau, pasakuo, anuo tievā šaukė, ka ni ož kuokius piningus neleis. Al' tēp šaukė, ka ruodies jau amėn. Tas brėgadierios pas Petrė tievus tou sava mergātė bova nusėvedės dā pėrmiau, dā tas vāks komet tegėmė. Toukart, matā, nieks neišėjė, ons bova jau pradiejės vediuotėis a vaistininka mergātė. Vo dabā – še tau šonėi devintėnės! Jiemė sau ė viel sokėba. Douk, Dėivė, ka vėsam laikou. Noj.

Vo tas jaunāsis Aduoma bruolė sūnos čė pat, pas mumis, ėt i muokikla, bet nedėdlė temuokuos. Ale jau baisos nemuokīmuos, baisos bėjuojęms kningu. Bėjė ė iš tuola, kāp vel's krīžiaus... Parėt iš muokiklas ė vėskou i šuona. Ė dabā anuo vėsa dėina nier. Ons nier dā ni pėitu gavės. Nomėi neparėt, ėr pas Leksi. Musintās, tən anam ė valgītė doud. Ė tən anam baises patink būtė. No, kėik anam gal pri tuo Lekse

patėktė važioutė – vėns Dėivs bežėna. Ons Leksiou, musintās, ė dėrbtė padėd – kėtēp tən negal bebūtė. Anodo, musintās, ė rokoujės, ė anodom, matītėis, krimt ruoda. Ė vakar vakara anuo nebova nomėi. Kažėn kamė ons bova? Aš klausou:

– No, kamė to bovā?

Vo ons kap parkarės šou nusliūkėna i šuona ė nieka nesakė. Rasintās, tən anou ė kas kėts dā trauk, aš negalio besoprastė.

Vo vėina karta bova sosėdiejės so Puoškė vāko. Ons ėr ož mūsouji mažiesnis, bet tuoks žiulėkielis, tuoks zbrainos. Ė sau bova sosėdiejės so anou. Ė nakuojė tən jau a dvė naktė. No, ė Aduoms, ka tou vėina karta parvažiava, anam saka:

– Baik so anou šlaistītėis.

Ė paskou jau nebsopratau, kas tən bebova, tik matau, ka ons dā tik kou atsėstuoję nu žemės. Tievs a i žemė anou kėrta. No, ė pasakė:

– Daugiau mon so Puoškātio nebožsėviesi.

Po tuo, veizo, mūsa kėimė viel bevākštīuojis so tās patės vaikūzās. Pasėjiemė tuokės dėdliausės tāsės, ė tatā ės i daržininkistė vuogtė pamiduoru. Aš ė sakau savājem:

– Juk tau Aduoms pasakė, je so Puoškātio beprasėdiesi, atsakīs gumėnė.

Gėrdiejė ė tas Puoškātis. Ė nu tuo karta tū anuo draugū čė nebeso regiejusi. Vo tas Puoškātis jau a tris dvėratius esous pavuogės. Ė ta vėina mergātė atpažėna sava dvėrati – tēp anou ė sosekė. Ė, matītėis, Aduoms iš kažkor tou vėskou bova sožėnuojės.

PASKOTĖNIS SOSĖTĖKĖMS

Aš kāp bovau tuo vasarėnie truobelie, tēp ė tebeso – ė par žėima būno, ė par vasara. Kelms anou žėna, kāp būtom, je būtom dėdlė šaltė, ka būtom tēi speigā kap reikint. Juk vedo, dā Liodvėkou gīvam tebesont, čė parsėdongėnuov, čė dabā vėsa laika ė būno. Ka čė dabā tuokės lėngvas tuos žėimas tebova. Ka stipri žėima būtom – juk a šaltesnė, a šėltesnė – vės tėik rėks būtė, čė jau nieka nebėpadarīsi ė nebėpakeisi. Ka anėi nuor, tən truobuo gal pasėkortė ugni ė so ungliem. Vo tēp anėi kūrėn so suolerko – skaituos ėr „Beržos“. Anėms ons vėsa noma apšėlda. Dėina, je sošaltīuo, galietīuo ė i anū truoba iėtė, bet ka mon vākštīuotė nier laika. Noj...

Mona darbā prasėded nu pat rīta meta. Sekmadėinie atsėkieliau, jau devīnės bėngies. Mės, kuo aš

če tēik skobiesio. Ē vėn jau nu pat kielėmuos aš eso tēik nuvargusi, ka ruoduos, jergau to mona, a be-atsėstuosio ont sava kuoju. Dabā aš atsėkielusi tēik elgā daraus, ka kėta karta par tēik laika aš jau būtiuo lig pat fermas nubiegusi. Dabar vėskam rėk po posadinė. Nebklausu ronkas, vėskis ir pavėrtė i kažkuo-ki nesoprontama varga. Išlipi iš luovas atėsiėdi, ontsėvelki kou, ė viel, apsėauni vėina kuojė – ė viel siedo, ė viel... A tēp liuob būtė pėrmiau? Nikumet...

Al' tēp, ka aš dabā nebžėnau kėik vėskis priklausu nu maista. Musintās, mon rėk jau atskėra maista. Ni pati nebsopronto, kuokė tuo maista mon rėk. Negalio nė saldė, nė sūrā. Aš ni kiaulienas nebgalio, al' nikuokiuos, ni lėisuos. Čė ka veselė bova, juk geriausiu valgiu bova ont stala, ruoduos, ka ė akis slist, vo ni pri bornuos prikėštė negalieju... Ē būk sau žmuogos nieka nevalgės, ka aplinkou ir vėskuo. Tėkrā, ka, musintās, kuokė potra jouda išsėvėrk, vakarė prisėgerk – ė vėskis. No, ė toukart jau jou, jau jou, dā šėp tēp.

Ka nomėi eso, tēp nu truoškolė dropės torio. Dvejuopas. Ē vėn gero. Vo ka rėk mon kor ėtė, kėik mon dėdlė nu tuo truoškolė rėk grībieliu. Kėik tik betorio – vėsus sogero ė toukart išėto iš kėima. Bet vakar, ka biški išėjau, no, vo tēp atruoda, ka trauk laukuonās patė širdi, ė vėskis. Vo grėtā negalio nimaž, ni žingsnė. Tik tēp atsėlėdusi, pasėsiėdiedama, kuojė ož kuojės ė vėn po nomus. Vo je jau Bėrota pasaka: „Davai, davai“, – tā mon jau vėskis. Al' nebier sėluos ni tam kartou.

Kā aš vėina eso nomėi, aš nu pat rīta atsėkielusi vėskou pasėdėrbo. Vo nedielės rīta Bėrota saka:

– Šėndėin ir švėnta. A to, – klaus, – ėsi i bažnīčė?

– No, je, – sakau, – je tiktā apsėdėrbsio. Je apsėdėrbsio, ė ėsio.

– A to lig šiulė dā ni kiauliu nepašierė?! – ka sokrioka.

Mės, juk aš ni vėina gėvolė dā neso pašierusi, vo kėik anū rėk pašertė... Noj... Ir žėimitie kiaulė, ir trīs bakuonėlė, ir kėtū. Matā, trīs kiaulės gava iš monuojė kolkuoza ož tus baltūsus čekius. Vėina maktinga so vāko, ė dā do bakuonelio.

So tuoms kiauliems mums nieks neišėt. Anū kiaulė ka apsėperiejė, Bėrota sau tou kiaulė ištrinė so tuokės baisės „dusās“. Tou vakara ka tik apsėperiejė, ana tujau pat sau jiemė ė anus ištrinė. Ē sau

tėms paršėlems ė pradiejė ausis mielėnoutė. Vo vėtėnarė pasakė, ka anėi bova so kažkou apsėnuodėjė. Ē po tuo dā gava iš kolkuoza kiaulė so aštounės vākās. Ē tū dabā bier do. Ē iš vėinuos, ė iš ontruos kiaulės, gal sakītė, čistė niekā. Vėsė paršėlė išdviesė nu tū baisiū „dusu“. Noj.

Vo mona truobelie dabā tuos šėlomuos ožtenk. Mon ė dabā, ė par žėima ta ognės deg kiaurā. Vėn diel tū gėvoliū. Rīta meta rėk kiauliems aptvilkītė mėlto. Zars – rītuo a porītuo viel apsėperies kiaulė. Jau tēp ė šėrdės anuos baiduos. Ana jau ir pritvinkusi baisiausė. Kažėn, musintās, tėn jau pabėrs ciela krūva, tuoki dėdliausi ta kiaulė ir. Vo pernā ana jau bova išperiejusi a trīlėka tū vākū. Pernā bova ketorės veislėnės kiaulės. Vākavuos po kėta kėtuos – par pėnkės dėinas. No, tū vākū bova, tū vākū – jergau to mona. Noj, ka mon reikiejė tas potras vėrtė, mon ognės mažā teliuob ožsėleistė. No, vo Bėrota dā pīkst. Diel vėskuo pīkst: kėik elektras, kėik tū miediu sodegėno. No, a aš sau anus degėno?

– No, vat, matā, – saka ana, – sied, sied – ožming, ė ta ognės vėsa laika deg. Ē ana viel atsėbund, kol ana viel beikor tou ugni, ė kėik tatā miediu rėk...

„Ėk, ėk“, – mėsłėjo. No, kuo tik aš neprisėklau-sau. Ē dabā kartās tik ipol:

– Kou čė verdi? – ė tik brūkšt dongti atėdėng, ė praded, – no va, jau, matītėis, viel bovā ožmėgusi. Ē viel atsėbodā, jau viel, matā, ana iš naujė kor ogni...

No, to jergau, to mona.

– No, gerā, – sakau, – ka aš jau grėtā tēp ožmingo. No, baisi gerībė ir, nebrėk nikuokiū vaistū... Noj...

Būn, ka ipoulusi i mona vasarėnė saka:

– No, matā, to vėsa vakara snaudė ė snaudė. Aš vėsa vakara matau, ka to degėni elektra.

No, mės, a to ė atgolusi dā kelīs ė ėti paveizietė? Matā, ka aš ožmingo – mėigto, mėigto, paskou atsėbundo ė aplink dvīlėkta adīna jau daraus žėmīn ė ėto goltė. Mės, no ka to tuoki gali būtė tėkruoji doktie, ka to tuoki gali būtė! Ir grīns tievs – ė vėskis, al' iš akiū ė iš vėskuo išlopts.

– No, – sakau, – je aš tēik daug išdegėno, aš jau i mienesi po tou lita pridiesio. Ont tuos elektras.

Bet ka vedo so Liodvėko Ausinie gėvenuov, liuobav ė kūtie elektra oždegtė, ė televizurio pasėleistė, ė ištėsus vakarus, kėik tik šėrdės geis, vakaruosiaiv,
(Nukelta i 46 p.)



vo daugiau kap rubli nikumet nereikieję muokietė. Nieks neliuob skūs tuos elektras, vėsor bova dėdliausės lėmpas sosoktas. Tik kūtie bova mažesnė. Vo truobuos mon mažuos lėmpas nikumet nebova. Liubo vīra klaustė.

– No, ož elektra ožmuokiejau trisdešim kapeiku, – liuob atsakītė.

Vėina karta išėto, paveizo ė pati išsėgondau: anū sandieliokė ėr švėisa. No, mės, kas tēn i tou kombarieli bova iėjės? Iėjė, ožsėdegė sau ė išėjė. Ė sakau anėms:

– Vėina vakara jau mėiguojut, ka aš ejau isinėštie kiauiliems lapu. Veizo, jūsa sandieliokė deg švėisa. Ė ana degė par vėsa nakti.

– No, ka nebatmėnam, – saka mon.

Noj. No, vo aš, matā, mėigto ė mėigto, ė mėigto. Mėslėjo, matā, skūsk elektra, skūsk medius – vėskuo skundė tier, vėskuo skundė.

Aduoms mon nesaka nieka, ons, je kas nepatink, saka Bėrotā. Bet tēp ons mon ėr pri vėskuo geriesnis. Vės parvėž kuo: a kuokiuos dounas, a pīraga, a kuokiū saldainiu būs kamė gavės – mon tujau pat po pėrmo doud. A pri televizoriaus, veiziek, būs i skrėta ė beimetous. Iēt i truoba ė saka:

– To nelaukusi atsėpjauk, išsėvėrė pėitus – pėrmuoj i isėpėlk. Vo je pavielousi – vėsk būs sojiests.

Vėina karta išvėriau pėitus ė išejau. Vo ka beiejau, klaus:

– A to dā nepasriebė?

Vo anėi, kas lėikt, išpėl šonėi. Tou šuni tor tuoki dėdliausi – kap verši.

Aš sava Liodvėkou nikomet negalieju itėktė. Jau aš liuobo minties sakītė ė sakītė, ka šėndėin gėmė nikomet nebūtom so tuokio pruoto. Ka nikomet, nikomet. Vo dabā ta anuo sesou šės metās dā muni bova apstuoju. Tatā Liodvėkou bovau dėdlė prasta, vo tas anuos tas bruolis – Liodvėks – bovės nuognėgers. Bet vat, ta anuo pati bova tėkros vel's, pasiotosesnė ož pasiotosė. Vo, a regi, kāp tatā bova. Anuos bruolis bovės auksinis. Ana tēp tatā išpasakuo.

Ana tatā važiuo i torgo kou tēn jau pardavuo – vėsuokius brontus. Tēn, rajuonė, ont torgaus stalās. Ė Pranė, mona mamās sesou, saka:

– Ė aš tēn pasėtaikiau so vuobulās.

Sotėkusi tēn ana tou Liodvėka sėsėri Ougė. Ė ta ka sosakiusi, ka sosakiusi – amėn, amėn. Ka

sodavusi. Tatā nu tuokiuos pasiotosės muotrėškas Liodvėks negaliejęs nikamė tvertėis. No, diel tuo, no. No, vot, jergau mona, kuoki ta anuo pati bova: nē jiestė liuobonti doutė, vo goltė i luova, dā pri savėi – tā ni iš tuola, ni iš tuola neliuobonti prisėleis-tė. No, mėslėjo, kėik rūpėnas žmuonės diel tuo goliejėma. Kėik rūpėnas – mėslėjo. Tēp, kāp ka saka, to gali muni pėčio vadintė, bet po monėm dounas nekiepsi. Tēp a tēp – kuoki nuori būk, vo to ont monės sava grieku nesodiesi.

Vėina dėina, ne tēp senė, ta Ougė atėjė pri Bėrotas. Dā toukart tebibovau so anou geroujė. Atėjė tēp prīš pat vakara. Ana ė saka:

– To padiek mon nuėtė ont kapū. Nešous kvietku, nuorio padėigtė.

Jau ont tuo sava vīra kapa. Ėr palaiduojusi ė ana. Aš apsėvėlkau, no, ė išejuv. Ana ont kapās sosėtėka kažkuokė muotrėška, vo ta ė saka:

– Ont tās kapās dabā ėr kap tėkros muziejus.

Vo Ougė dėig tas sava kvietkas.

– Noj, – sakau, – tėkros muziejus. Bet juk Pondėivs nenešė tuokiū baisiausiu akmėnū. Juk ons nešė krīžio. Vo dabā ont tās kapās ėr vėinė akmėnis, ė vėsė vėinuodā nutrintė ė nublizgintė, joudė – no, tėkros akmėnū muziejus.

– Ė mon tēp pat atruoda, – saka ta muotrėška.

No, ont tuo žuodė ė pradiejė ta Ougė, no ė pradijė varītė ont monės.

– A to kalbiejė par Liodvėka metėnės puotėrus? A to kalbiejė puotėrus par Liodvėka metėnės? A to kalbiejė?..

Aš tēp ė klausaus, ė nieka nesakau. No, mės, a to žėnā, ka aš nekalbieju, ne nieka dariau. Vo matā, aš nepagalvuojau, ka Bėrota par metėnės negėidėna nomėi Kalnu. Užpėrka bažnīčiuo – atgėiduoję tēn, ė vėsk. Vo ana atsėstuoję, išspruogėna akis, ikaita ė tik šauk, ė šauk, ka ė kapā skomb:

– A to kalbiejė, a to kalbiejė puotėrus?

Ont tās kapās aš nedrėso anā nieka ni sakītė, ni kou. Veizous: aplinkou žmuonės ramė vākštiau, tvar-ka mėrusiūju kapelius. No, juk tēn nebarsis, juk nepradiesi šaukuotė. Vo ana viel liguo iš kuokius patrankas:

– A to davė Liodvėkou kou pėitams neštėis, a to davė kap žmuogos? Juk tas mona bruolis liuob atės pri mūsa ė ka ons kriuoks, ka ons kriuoks krovėnuoms ašaruoms. Kou to anam pėitams liuobi ido-

utė? To liuobi anam pėitams idoutė svėista pasokas ė pėina išrūgas!

– No, jergau to mona, a i puopierio pasokas ė išrūgas ivītursi?! No, – sakau, – no.

Ka ana pasiota, ka ana pradiejė pasakuotė nebūtiausius dalikus.

– Ėk, e-e-ek, – sakau, – tas tava bruolis bova pėjuoks ė pasaulinis kurvininks. Kėtuoks nebova.

Jezau to mona, aš nebtvieriaus, nebgalieju klausītėis, paeju šalėn.

– A to goltė anou i sava luova komet prijiemė? Juk to nikomet goltė anuo neprijiemė...

Paskou tēp paėdama dā pasakiau:

– Vo iš kor tēi vākā ėr, a anus švėntuojė Dvasė ipūtė?

Jergau to mona, tēi vākā esou vėsā ne Liodvėka. Ni vėina nesou anuo. No, a regi? Mėslėjo, jau korem žmuogou nervā ėr pažeistė, tā jau ėr tēp, kap Vaišvilienė ka saka: „Ont tuokė žmuogaus nerėk ni bepiktė, ni kou.“ Noj. Ana, ta Ougė, jau ėr ė Švieksnuo bovusi, ė ana jau ėr tuoki pažeista. Je. Jau iš anuos nieks duors ė nebišės... Geriau so tuokio žmuogo nerokoutėis, lėnktėis anuo iš tuola.

Anou dėina diel tū sava ausū važiavau i rajuona. Ejau ėr i vaistėnė. Sakau:

– A netorėt kuokiū nuors vaistū nu truoškolė?

No, tad ana mon ė davė. Sakau:

– No, douk mon dā do bakelio.

– No, – saka, – a to toriesi tėik piningū ožsėmuokietė ož do?

– Vo kėik ož tou vėina rėk?

– Trīsdešim so vėršo.

– No, – sakau, – douk vės tėik do bakelio – bent tėik daug. Aš be anū vėsā nebgalio ni žingsnė žėngtė...

No, kou to dabā žmuogos bepadarīsi? Tad ė idaviau anā septīnės dešimtis. Ož tus do bakelius, kor teliuobam muokietė kapeikas... No, al' tuokė kainu pasėkeitėma aš nebovau matiusi par vėsā sava omžio. Ontā tas, kāp ons ėr, kor ont kuojės ontklejoutė rėk. Užėto ėe i mūsa vaistėnė. Ė tatā tou, kor rėk pri kibītė, kor tik vėns puopierios tier, sau jem po tris taluonus.

– No, – sakau, – douk bėnt do.

No, po tris taluonus sau, kor po pėnkės kapeikas tebova. Ėe vėina mienesi pėncėjė bova padėdėnė – davė jau dvė tūkstontė. Ė tēp, ka šėtās, rėktom



D. Mukienės portėgtapėjė

ė douna, ė vėsā vėsā maista pėrktė, ė dā kuokiū vaistū, a žėnā, ka būtom tēp dėdlė skrobėnė.

Ė tas mona sosėtėkėms so Kuotrė bova paskotėnis. Atuostuogaudams dā žadieju pas anou nuėtė, bet išgėrdau, ka eso pavielavės. Anuos nebier. Mėrė...

Lig paskotėnės mėnotas dėrba doktėrėis ūkie. Pasakuojė: par pėitus kiauliems betarkavuodama boruoka sasmokusi. Paskou šėp tēp nusėgavusi lig luovas. Ka vakarė iš darba grīža Aduoms, dā spiejė nuvežtė i lėguonėnė. Tou pati vakara ė mėrė. Daktarā sakė, ka bovusi vėsā prasta šėrdės, dėdliausė išsėpūtė plautė.

Ka so patė nuejuov ont anuos kapa ė nunešiev krepšieli ruožiu, kapū klevā jau degė geltuonā rauduono rodėns ugnė. Ož kapū zuomata mėgluotuo dongaus erdvie maties bėškielis švėisuos, vo kėik žemiau – paopīs, krūmalė, neaiškomė nuskėndė kalvoutė Žemaitėjės laukā.

Po laiduotuviu jau bova praėjės ciels mienou, ė dēl tuo kapielis, žemė soslūgos, bova ikrėtės. Pakraštės, kor bova kasta doubie, žemė apspruogėniejusi ė gėlėi gėlėi iskėlusi. Galvūgalie maties rodė kažkomet imerktū ė jau nužīdiejusi gladėjuoliu stagarā.

Atgolė i žemelė Kuotrė šalėp Liodvėka. Nusėnešė i doubė vėsas šiuo pasaulė aistras ė rūpesnius. Veiziedams i nesenė sokasta kapa mėslėjau: „Viešpatie, a rėktom žmuonėms tėik bepruočioutė, tėik jimtėis, ka anėi švėisuo ė saulie tegīven tik trumpa valondelė, vo naktie ė tiluo – omžio omžius?..“

1996 metā